

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Stev. 40.

V Ljubljani, 4. vinotoka 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Nezdrave razmere v kranjskem šolstvu.

+ Odkar je edini in absolutni gospodar v c. kr. deželnem šolskem svetu kranjskem visokorodni gospod Oskar vitez Kaltenegger, po svojem dekretu c. kr. deželne vlade svetovalec in po milosti vladajočih razmer poročevalce v upravnih in gospodarskih šolskih stvareh, vladajo v šolstvu na Kranjskem razmere, ki bi jih prisposodabljali — ako bi se ne bali zamere — glasovitim turškim razmeram.

Mogočni nemškonaacionalni plemič, ki utegne imeti o šolstvu toliko pojma, kakor ga ima vsak zagrizen birokrat, je segel z drzno roko preko svojega upravnega in gospodarskega poročevalstva po vajejih našega šolstva, in sedaj drdra naš šolski voziček po njegovi sijajni zaslugi bliskoma v umazano globel. Tako napredujemo po — rakovi poti! Ali res ni nikogar, ki bi pomagal temu oholemu vitezcu nazaj za pisalno mizo in bi mu prepovedal tako krvavo grešiti na vzvišeni nalogi šolstva in uganjati plemenitaške turnirje na svetem polju naše, od birokratizma vedno zanemarjane kulture?!

Mi smo tega blagorodnega p. n. gospoda v eni zadnjih številc ostro prijeli. Toda kakor se kaže, se taka kruta očitanja ne primejo parfimirane kože. Gospod vitez mora torej imeti trdno stališče pod seboj in močno zaščitno roko nad seboj, okolo sebe pa ozračje, ki varuje njega, a moreče vpliva na vso deželo. Ves ta miljé, ki se v njem tako razkošno razvijajo in tako varno počutijo take in enake birokraške koprive, bi morda lahko opravičeno imenovali sistem, in sicer sistem zatiranja, terorizma, avtokratstva in preziranja.

Nemara se ne motimo, ako se usojamo trditi v vsi ponižnosti — in kdo bi ne bil pred takim gospodom ponižen! — da je ravno ta sistem pahnil iz deželnega šolskega sveta kranjskega edinega zastopnika ljudskošolskega učiteljstva ter tako razžalil ves stan, da je ravno ta sistem ubil deželnega šolskega nadzornika Levca, ki je gledal naj ves slovenski svet z opravičenim spoštovanjem, in da je ravno ta sistem kriv vseh onih nepravilnosti in nerednosti, ki pod njimi trpi naše šolstvo!

Kakšne so nakane naše učne uprave, to se je pokazalo pred kratkim, ko je sestavljal dež. šol. svet terno-predlog za ravnateljsko mesto I. drž. gimnazije v Ljubljani. Trdimo to-le: Naša učna uprava se je degradirala z višine pravičnosti, pedagoške resnosti in morale v nižino politiške enostranosti in nesolidnosti ter je pokazala svojo popolno nesposobnost! Korporacija, ki bi morala biti nepristopna vsakemu zunanjemu vplivu in bi

morala ravnati zgolj po zakonu, pravičnosti in trezni preudarnosti, zbuja s svojimi dejanji sumnjo, da je stopila v službo nemškega narodnega šovinizma. Ako mora šola dvigati in jačiti moralo, je toliko bolj dolžna skrbeti za to uprava, ki vlada šoli. Toda ni dovolj, da je tako ravnanje nemoralno, ampak tako ravnanje je tudi protizakonito, ker bije členu XIX. državnih osnovnih zakonov naravnost v lice.

Pri nas se dogajajo stvari, ki so ali proti jasnim zakonom določilom, ali pa naravnost žalijo dostojanstvo učiteljstva in ugled šolstva.

Ne vemo, ali je še kje tako, da bi bilo učiteljstvo citirano v šolo v nedeljo popoldne, ko vendar počiva ves delavni svet! To se je pa zgodilo v Ljubljani na II. mestni šoli v nedeljo, dne 15. septembra popoldne. Če pojde to tako naprej, ne bo imelo učiteljstvo niti enega prostega popoldneva. Potem sploh ne bomo mogli več govoriti o učiteljstvu, ampak bomo samo še govorili o izkoriščani in brezpravni raji. Za vpisovanje so rabili kar tri dni pred začetkom šole — petek, soboto in nedeljo. S tem se prvič ljudstvo navaja k netočnosti, drugič se pa jemljejo učiteljstvu zakonito določene počitnice. Mislimo, da si tudi vitez Kaltenegger ne da motiti dopusta, četudi se njegovo delo ne da primerjati z delom učiteljstva.

In tudi njegove plače ne moremo primerjati s plačo učiteljstva. Kar zasluži, to je krvavo zaslužno, in kdor je kriv, da se mu jemlje ali prikrajšuje ta zaslužek, je kriv najglasnejše in najodločnejše obsodbe.

Letos so bili ob koncu šol. leta kratkomalo odpuščeni trije ubogi pomožni učitelji — eden z dvema pohvalnima dekretoma! Kako so živeli med počitnicami brez beraških 66 K, to bi bilo treba na primeren način razložiti Kalteneggerju, pod katerega paševanjem se dogajajo take vnebovpijoče krutosti! Ta zaslužek je bil tej trojici čisto navadno pritrigan od lačnih ust! Krivica, ki ne sme ostati nemaščevana!

Naši naučni upravi morajo biti slovenske šole brez razlike posebno pri sre. Le tako je mogoče tolmačiti razne ukrepe naših preslavnih šolskih oblastev. Na enem zavodu ne pride izpopolnjenje ravnateljskega mesta do izvršitve, na drugem vlačijo v novo sezidana poslopja po 100 let stare klopi, ki so pravi biseri vzorcev — kakšna ne sme biti šolska klop, itd. itd. Tako bi lahko navedli brez števila zgledov, ki naj bi našim poslancem odprli oči, da bi resno govorili z vlado. Le predobro je znano, da naša ljudska šola silno trpi zaradi naravnost škandaloznih plač ljudskošolskega učiteljstva. Čudimo se le, da starši silijo svoje hčere v učiteljske, ko ima vendar vsaka služkinja

dandanes boljši položaj nego učiteljica. Služkinja dobiva vso oskrbo in najmanj 14 K mesečno, treba ji ni drugega znati nego pomivati. Učiteljica pa dobiva po 50—60 K mesečno; za hrano in stanovanje pa plača tudi 50—60 K, dasi ima bolj slabo hrano, nego jo imajo služkinje. Navadni hlapec dobi po 20 do 30 K, stanovanje in hrano; učitelj 66 K, od katerih plača za stanovanje 50 K, torej mu ostane kvečjemu 16 K, dočim hlapcu 20—30 K. Po § 55. naj pa živita učiteljica in učitelj stanovsko primerno. Kako stanovsko primerno živi učiteljstvo, naj dokaže izrek zdravnika, ki je pred nekaj dnevi rekel bolni učiteljici: „Vi ste sicer zdravi ali izstradani ste.“ Kako ume naša slavna šolska uprava socialna vprašanja in koliko ji je ležeče na izboljšanju učiteljskih plač, je najboljši dokaz nova uredba obrtnih pripravjalnic v Ljubljani. Vsak teden bo moral učitelj poučevati eno uro več in zato bo dobil 66 vinarjev več kakor poprej, zakaj prej so dobivali za tri tedenske ure za dobo 3½ meseca 75 K, sedaj bodo pa dobili za štiri tedenske ure po 82 kron, namesto 100 K. Že sedaj so tožili učitelji, da so ure na obrtni pripravjalnici preslabo plačane, sedaj se jim pa naloži novo breme z neprimerno odškodnino. Slavna vlada naj vpraša pri postrežkih, če hoče kateri izmed njih priti samo sedet eno uro za 66 vin. Stavimo, kar hoče, da ga ne dobi. Ljubljansko učiteljsko društvo je že pred petimi leti protestiralo pri pristojni oblasti proti takemu izkoriščanju učiteljstva, pa ni dobilo niti odgovora.

Kakšne so razmere v kranjskem šolstvu, kakšna nekvalifikovana samovolja kompromituje šolske zakone, naj dokazuje dejstvo, da je bila služba za Izlake razpisana do dne 6. avgusta, oddana pa je bila že 18. julija t. l.! Menda še na Dunaju ne delajo tako!

Kak pedagoški neslan krop kuhajo v referentovi sobi vladne palače, nam sijajno izpričuje njegov ljubljeneec med nadzorniki, ki vlada ljubljanskemu šolstvu. Ta ima navado, da nastavlja že nekaj let po deških šolah izprašane učit. kandidatince kot supletinje v elementarne razrede, ko se je medtem dogajalo, da so morali učitelji poučevati deklice, dasi govori že zdrava pamet, da je bolje, če poučuje učiteljica deklice in učitelj dečke in ko velja še vedno pedagoško načelo, da je treba za elementarne razrede izkušenih učnih oseb.

Iz spominov nanj.

Spisal Pavel Flerè.

Mnogo sem že slišal o njem. Popolnoma naravno tudi, da sem se začel zanimati za moža, ki je bil o njem slave in hvale poln vsak tovariš, s katerim sem govoril o njem...

Vprašal sem enega:

„Kakšen je v narodnem oziru?“ Začudil se je, zasmejal se mi v obraz in dejal:

„Ti še vprašaš?“

Dovolj je bilo odgovora.

Vprašam drugega:

„Kakšen je kot stanovski tovariš?“

Debelo me je pogledal, pomilovanje sem čital v njegovih očeh — obrnil se je in šel.

Tretjega, s katerim sta službovala skupaj, sem vprašal: „Ali je dober učitelj?“

„Fant, če misliš norce briti z menoj, lahko greš!“ Razžalil sem ga v dno duše.

A vedel sem dovolj!

Vedel sem in spoznal ga kmalu tudi po njegovem delovanju, da je mož, cel mož, ki živi in umrje le svojim idealom;

Mislimo, da je za enkrat dovolj teh grehov: človeku se krči srce ob takih žalostnih resnicah. Brez odlašanja je treba začeti s čiščenjem in zdravljenjem te globoke rane, da nam ne razje prav vsega šolskega ustroja in — kar je mnogo! — v učiteljstvu popolnoma ne ubije veselja do dela in namesto ljubezni ne razpali v njegovem srcu plamena srda in sovraštva, ki je hujše od zaničevanja!

Družba sv. Cirila in Metoda in slovensko učiteljstvo.

(S Štajerskega)

Mnogo se govori in piše o naši šolski družbi. S kritičkim očesom smo zasledovali polemiko v slovenskem časopisju ter molčali. Ker pa imamo tudi mi pravico — in to prej kakor kdo drugi — govoriti o družbi, hočemo povedati par jasnih, odločnih besed.

V klerikalnem časopisju čitamo dan za dnevom dolge jeremijade, ki nam že zdavna presedajo. To je živ dokaz, da se je z reformacijo družbe, t. j. da ne bo ta služila več klerikalnim, ampak v prvi vrsti narodnim namenom, porinil klerikalnem nož globoko med rebra. Zato tudi to jokanje in zdiho vanje po klerikalnem časopisju.

Bili smo navzoči na družbinem občenem zboru v Bohinjski Bistrici. Tam je med drugim rekel dr. Žerjav: „Ni danes duhovščina več edini faktor, ki deluje na narodnem obrambnem delu; na njeno mesto so stopili že drugi.“ Klerikalci sedaj te besede zavijajo in mešajo, češ, da je govoril dr. Žerjav, da se mora duhovščina izključiti iz šolske družbe, da se je ne potrebuje več i. t. d. Vse to je izmišljena in namenoma skovana laž. Od narodnega delovanja pri šolski družbi se ni nikdar nihče izključeval in se ne bo. Pač pa izključujejo klerikalci sami sebe, ker so jim ljubše koristi klerikalizma, nego narodov blagor. Naše mnenje je, da je dolžnost vsakega narodno čutečega Slovenca, podpirati družbo z vsemi močmi, naj sede v odboru prištaši te ali one stranke, makari ako bi bili sami anarhisti, samo da družba strogo izvršuje svoj narodni program. Kdor pa deluje proti družbi, ta je brezdomovinec, izdajica svojega naroda. In takim renegatom so podobni naši rimski gospodje.

ki dela ne zase, ne za svoje koristi, ampak za tiste, ki potrebujejo opore, za vsakega, ki ga vidi, da se ne obdrži iz lastne moči...

Kot takega sem ga poznal iz njegovih del, tako sliko so mi naslikali o njem njegovi tovariši, njegovi prijatelji. A osebno še nisva bila znana.

Prišel je tudi ta dan.

Učiteljstvo je zopet slavilo svoj dan, zopet si krepilo moči za čas, ko si ne bo moglo celotno segati v roko, brati v očeh svojega tovariša isto, kar izražajo njegove oči: „Zaveza“ je zborovala.

Pod visokim kostanjem, naslonjen na njegovo deblo, obsečen z njegovim listjem, je stal in z zanimanjem ogledoval vrvenje, ki se je vršilo pred njim in okolo njega; veselje je bilo v njegovih očeh, ko je gledal na te čile vrste, ki se bojujejo za iste ideje kot on, ki so prišle iskat moči za nadaljni boj...

Nevede, kdo je; navede, kako — sem stal pred njim.

„Flerè Pavel.“

„Strmšek.“

Moja duša je hrepenela k tebi; ni poznala tvojega lica, a neka moč jo je silila, da se obrne do tebe, da dobi v tebi

Gospodje Hrvati, Mandić, Laginja, Spinčić! Od te strani si pošteno oglejte naše klerikalce! Razumemo, da ti ljudje niso bili nikaka privlačna sila za vas, ker ste možje poštenjaki in nočete žrtvovati svojega ljubljenelega naroda za klerikalno bisago.

Gospodje Hrvati, Mandić, Laginja, Spinčić! Prav pošteno si oglejte naše brezdomovinske uničevalce Ciril Metodove družbe, ki bi morala biti vsakemu Slovencu sveta svetinja, na katero pa klerikalni narodni izdajalci pljujejo blato in smrad ter skrunijo pred vsem svetom lastni narod v smeh in grohot našim nemškimi in laškimi napuhnjencem. Takega stupenega dejanja so zmožni edino naši klerikalci, zato dobro vemo, da se vsakemu poštenemu in narodnemu Slovanu — naj ima duhovski ovratnik ali ne — gabi in gnusi to satansko početje.

Naša duhovščina je bila zadnji dve desetletji tista coklja, ki je zavirala vsako uspešno narodno-obrambno delo. Ravno tako je bilo tudi pri šolski družbi. Jasen dokaz za to nam je onih par tisoč kronic, katere so nabrali vsako leto klerikalci ki se vedno bahajo, da imajo tri četrtine slovenskega ljudstva na svoji strani. Zakaj niste nikdar dokumentirali svoje narodne požrtvovalnosti za družbo v primeri svojih pristašev in to celo takrat ne, ko je bila družba v vaših rokah? Zopet dokaz, da našim klerikalcem šolska družba ni bila nikdar pri sreju. In taki ljudje odločujejo o usodi slovenskega naroda. Počakajte, da se narod zave in takrat bo obračunal z vami, kakor se mora obračunati z izdajicami naroda. Da se bo to čimprej zgodilo, bo pripomoglo k temu slovensko učiteljstvo.

To učiteljstvo je vedelo vedno izvrševati svojo narodno dolžnost, ter je tudi takoj ob ustanovitvi družbe zastavilo vse svoje moči in sile nji v prid.

Slovensko učiteljstvo je bilo že od nekaj oni faktor, ki je prvo in v največji meri delovalo na narodno-obrambno polju. In temu narodnemu idealu se ni izneverilo do danes. Da je pa prišlo lansko leto do malenkostnega nesoglasja med učiteljstvom in družbinem odborom, je bila kriva netaktnost prejšnjega odbora, ki ni hotel sprejeti nobenega učitelja v odbor šolske družbe. Slovensko učiteljstvo bo vedelo podpirati po svojih močeh družbo ravnotako kot dosedaj. (Ne pa tako kot oni klerikalni profesor, poslanec in spe, ki je izjavil, da ne da od zdaj naprej niti vinarja več za družbo.) Ker klerikalci družbo bojkotirajo, hotoč jo uničiti, je dolžnost vsega naprednega učiteljstva, da se vrže z

nekaj, kar išče, česar potrebuje. Ne zavrni je; dovoli ji, da se objame s tvojo dušo in da hodi odslej z njo roko v roki; povsod in naj bo v najhujšem boju, naj bo v najbolj vročem metžu . . .

— Ne samo dovoljujem, prosim te za to. Vsak kdor, se mi hoče pridružiti, mi je ljub in drag; vsak kdor hodi ista pota, je moj prijatelj. Pristopi in hodi z menoj! . . .

To sta se pomenili najini duši, ko sva si stala nasproti; on je bral mojo prošnjo v mojih očeh, jaz pa sem čital odgovor v njegovih, v katerih je zablestelo in zaiskrilo . . .

Tedaj me je prijel za roko z obema svojima in mi jo stisnil:

„Zdravo!“

Tako sva se spoznala . . .

* * *

Prešlo je skoro leto, kar sem ga videl zadnjikrat. In tako stopim v krčmo ter natočim četrtinko, kar zaslišim svoje ime, obrnem se — ter se ustrašim . . .

V resnici! Nisem ravno boječ človek, a ko sem ga zagledal prej tako močno postavo, krepko in pokončno, sedaj

vso vremo in energijo na delovanje v prid družbi. Apeliramo tem potom na vse tovariše, zlasti na gospice tovarišice, da store vse, da se ožive speče podružnice ter ustanove nove, kjer jih še ni. Vsaka občina na Slovenskem imej svojo podružnico, ki naj priredi vsako leto pod vodstvom učitelja ali učiteljice, ako ne več, vsaj eno veselico v prid družbi. Tako bomo zopet dokazali, da nam je pred vsem na sreju blagor naroda, iz katerega smo izšli.

Pismo iz Trsta.

Škedenjsko vodstvo.

Poleg italijanskih učiteljev sta bila, kakor sem zadnjič omenjal, imenovana tudi voditeljema na slov. šolah dosedanja začasna voditelja: Josip Gorkič za Bazovico in Vinko Trobec za Trebče. Slovensko javnost pa zanima mnogo bolj, kako se je rešilo vprašanje škedenjskega vodstva.

V Škedenju je mešana šola ital.-slov. Pravzaprav je to slov. šola z ital. vzporednicami, ker so na slov. šoli ustanovili vzporedne ital. razrede: Do sedaj je bilo mesto voditelja nekako posestno stanje Slovencev. Prvi vodja mešane šole je bil blagopokojni Čenčur, odličen Slovenec; a za zadnjega, g. Soviča, bi se Italijani prav lepo zahvalili, ako bi ga jim hoteli prištevati. Za to šolo bi bilo pač umestno, da bi se zavzeli ter zahtevali Slovenca.

Ker so slov. učitelji dobro vedeli, da tržaška vlada ne bo imela nobene moči, da bi zahtevala ločitev ital. vzporednic, kakor to zahteva moderna pedagogike in kar je predlagalo slov. učiteljstvo v posebni resoluciji, izročeni vladi, so napravili nekateri slov. učitelji izpit iz italijanščine. — Ko je magistrat videl, da so slovenski učitelji napravili to potezo, ga je začelo skrbeti, kaj bo. Iskali so v vseh mogočih luknjah, a ni bilo dobiti Italijana, ki bi imel najmanjši papir — kakor ga je imel upokojeni voditelj Tavčar (čisto ital. ime) — kjer bi stalo zapisano, da sliši slovensko govoriti. Končno so vendarle dobili dva, ki sta obljubila, da napravita izpit.

Podala sta se k izkušnji in — padla. Kaj zdaj? Mestni svet se je vendarle izvil in odlašal imenovanje, ne da bi vlada mignila s prstom. Enemu teh dveh žalostnih junakov je dala 200 K podpore, da si nakupi slov. knjig in se gre v počitnicah

sključeno pri mizi, kjer je sedel in srkal juho s krožnika, ko sem se ozrl v njegov upadli obraz, sem se ustrašil — ne njega: za njega . . .

Opazil je moj vprašujoč pogled, se nasmehnil ter dejal: „Vidiš tako-le me je potrlo, a strlo me še ni,“ in zravnal se je.

Vesel sem mu podal roko, mu jo stisnil ter prisedel.

In on je govoril:

„Človek se stara, četudi bi še ne bilo treba. Toliko je še dela na vseh popriščih, toliko še čaka vsakega posameznika, a upiraj se usodi! Vstala je nova stranka; močna, krepka; taka, kakršne je štajerski Slovenci še nismo imeli. Zdaj je začetek, a treba je dela, dela in zopet dela, da ne omahnemo v ono gnilo letargijo, ki nas je davila toliko časa in bi nas tudi zadavila, da se nismo dvignili iz lastne moči; raztrgali okove, ki so nam jih naložili oni ljudje, katerim je delo za narod, delo za svoj žep. Tako bi rad in bom še . . .“ In razkladal je dalje svoje načrte, kako je treba opomoči še prostemu ljudstvu, da se otrese spon, ki mu žulijo kožo. „A slab sem, slab, vedno slabši.“

Žalost je bila na njegovem obrazu, žalost je sijala iz njegovih oči.

na Kranjsko učiti slovenščine. Ko se je vrnil, je znal toliko kot prej. Šel k izkušnji in jo — prebil. Da je bilo to mogoče, nam morda pojasni sledeče:

Novi škedenjski voditelj Križan je odkrit klerikalec in osebni prijatelj škofa Nagla. Na nobeni klerikalni prireditvi ga ni manjkalo. Pesnil je pod imenom „Ozociatto“ nabožne prigodnice. V svojem domu ima brezštevilno lestencev, podobie in kapelie, da se mora Brezje skriti pred njim. Že par let je hodil o Božiču in Veliki noči po cerkvah napravljat jaslice in božji grob. Tak mož pač z lahkoto napravi izpit na vsaki c. kr. šoli v dobi „liberalnega“ Marchetovega ministrovanja.

Ta slučaj nam ne kaže samo moči klerikalcev tudi že v Trstu, ampak nam tudi slika, koliko je vredno Venizianovo liberalstvo. Kak klerikalec je Križan, je njemu, nevrednemu članu rimske-framasonске lože in osebnemu prijatelju velikega orijenta dobro znano; a nemalo ga ni oviralo, da mu je poveril tako važno šolo in s tem odjedel Slovenceu mesto. Dostaviti moram, da oba slovenska kompetenta nista morda iz F. ali Gr. kalibra temveč mirna — morda še preveč — in krotka nasproti magistratu, a nista našla milosti.

Oglejmo si sedaj še moralo „klerikalca“ Križana. V mestu je bil meščanski učitelj z dobro plačo, lepo bodočnostjo in nobeno odgovornostjo.

Sedaj ima manj dohodkov, dela čez glavo in veliko odgovornost, a ni se pomišljal ne trenutek, da je odjedel mesto Slovencu-kolegi. Če je morda gospod P. zapisan za liberalca, pa gospod K. nima gotovo tega madeža. Koliko se on muči s cerkvenim petjem, orgljanjem v raznih cerkvah, a vendar ni našel milosti. Zakaj vse to? Le edino za to, ker je klerikaleem „suprema lex: „Škoduj bližnjemu!“ in ker hodita Venizeanov liberalizem in Naglov klerikalizem tesno objeta, kadar gre proti Slovanom.

Izpred upravnega sodišča.

Vpokožitev ravnatelja J. Lapajnetja pred upravnim sodiščem na Dunaju dne 15. junija t. l.*)

Njegova pritožba se je glasila: Ivana Lapajnetja, ravnatelja mešč. šole v Krškem, pritožba a zoper odlok c. kr. naučnega

*) Svoječasno smo obljubili, da bomo natančneje poročali o tej pravdi, ki je v marsičem zanimiva in poučna. Danes pričnemo s tem poročilom.

Uredništvo.

„Ne nalagaj si vsega sam! Počij si nekaj časa, da si nabereš novih moči in zopet boš stal čil in krepak pred nami z zastavo v roki.“

„Ne morem, prijatelj, ne morem. Moja duša ne more sedeti mirna za pečjo, ko vidi, da se bije zunaj ljut boj — boj za prosveto in svobodo. Ne morem gledati, da bi drugi delali, jaz pa, ko še imam tudi nekaj moči, počival. Ne gre in ne sme biti tako! Narod potrebuje delayceve in korist vsakega posameznika se mora zapostaviti celokupni koristi narodovi!“

Vzpel se je pokonci in zopet je stal pred menoj oni ponosni Vekoslav, ki smo ga vsi občudovali, ga vprašali za svet in ga ljubili kot svojega očeta...

„Učitelj, ki sedi v teh burnih časih doma in pestuje samo kje v kakem kotu, cepi drva in pomaga še časih prati plenice, ni naroden, ni narodov učitelj! Zdravo, iti moram!“

Gledal sem za njim, kako je stopal pokonci, samozavestno, in inako se mi je storilo.

„Vekoslav, takih nam manjka; a žal, najboljša, najkrepkejša moči nam ugrablja usoda.“

Izlil sem ostanek v čašo, izpil in šel.

(Dalje.)

ministrstva z dne 14. aprila 1906, št. 13.452, priobčen z odlokom c. kr. okrajnega šol. sveta krškega z dne 18. maja 1906, št. 1106, intimiranim dne 19. maja 1906.

Z izpodbijanem odlokom je naučno ministrstvo zavrnilo moj rekurz proti vpokojitvenem dekretu c. kr. dež. šolskega sveta za Kranjsko z dne 15. julija 1905, št. 3417, ter ga v polnem obsegu potrdilo.

Zoper ta odlok vlagam pravočasno pritožbo, ker sta s pravnega stališča krivični toli 1. uradna predčasna vpokojitev, koli 2. odmeritev pokojnine od letnih aktivitetnih dohodkov v znesku 3060 K, namesto od 3160 K.

Svojo pritožbo opiram na pomanjkljivost upravnega postopanja in na krivo uporabo zakona v izpodbijanem odloku.

Naučno ministrstvo je zavrnilo moj rekurz zoper uradno vpokojitev iz razloga, „da že vrsto let ne poseduje več zmožnosti, opravljati svojih dolžnosti kot učitelj in vodja šole“; na isti razlog je oprl svojo upokojitev tudi dež. š. svet kranjski, oba se pri tem sklicujeta izrečno na § 57. dež. zak. z dne 30. julija 1900, št. 17.

Izguba učne sposobnosti pa ni noben specifičen razlog v smislu § 57 cit.

§ 57 cit. dovoljuje vpokojitev le tedaj, „ako postane član učit. stanu po brezhibnem službovanju zaradi starosti, težkih telesnih ali duševnih napak ali drugih uvaževanja vrednih razmer nesposoben, izpolnovati svoje dolžnosti“. Pogoji v smislu § 57 cit. so torej: a) brezhibno službovanje do vpokojitve; b) po svojem postanku kvalificirana službena nesposobnost. — Naučno ministrstvo, ki me vpokojuje „ker sem že več let za službo nesposoben“, bije, ker obenem priznava obstoj pogoju ad a), samega se po zobeh. Tudi po postanku zatrjevane moje učne nesposobnosti (pogoj ad b) se ni prav nič povpraševalo; da nisem ne prestar (57 let), ne duševno ali telesno bolan, sem dokazal z javnimi listinami, katere drugo uvaževanja vredne „razmere“ bi me bile storile za nadaljno službo nesposobnega, niti prva, niti druga instanca nista ne navedli ne dokazali. (Spominjam, da dež. zakon za Tirolsko tega vpoh. razloga sploh ne pozna, in da bi to mogli biti le konkretni, z učiteljevanjem nezdružljivi odnošaji.)

Izguba učne sposobnosti je nasprotje pridobitve učne sposobnosti. Gotovo se ima tudi učitelj, ki je postal učno nesposoben, upokojiti, ali ne po § 57. cit. dež. zakona, temveč zaradi tega, ker deficira glavni predpogoj njegovega imenovanja za definitivnega učitelja. Kakor so pa državni zakoni določili, kdaj in kako se učna sposobnost pridobi, tako so tudi le državni zakoni poklicani odločevati o vprašanju, kdaj in po kakem postopanju se ima izreči učna sposobnost za izgubljen o. Ako mi je aprila meseca 1871 (kot prvemu ljudskošolskemu ušitelju na Kranjskem) c. kr. državna komisija priznala sposobnost, poučevati na meščanskih šolah, potem mi po m. m. te kvalifikacije kranjski deželni šolski svet na podlagi kranjskega deželnega zakona in po istem prikrojenega postopanja ne more vzeti. (K voditeljski sposobnosti zahteva omenjeni zakon, razen učne sposobnosti le še zmožnost k poučevanju krščanskega nauka.)

§ 53. novele k drž. šolsk. zakonu (zak. z dne 2. maja 1883) določuje materijelne pogoje izgube pridobljene učne sposobnosti in postopanje za nje ugotovitev. Po § 53. novele zamore deželna šolska oblast učitelju ljudskih šol (v smislu zakona spadajo meščanske šole k tem), katerega službovanja ne zadošča, vzeti izpričevalo učne sposobnosti le tedaj, ako mu je dala priložnost

sposobnostni izpit ponoviti, in ako kandidat tega ni prebil. Še celo v tem zadnjem slučaju dež. šolska oblast ni zavezana, temveč le opravičena, ga iz službe odpustiti, in ga more provizorično porabiti. — Tega drž. zak. določila ni in ni mogel derogirati noben deželni zakon.

Namesto da ste se ravnali po § 53. noveli k drž. š. z., sta upravni instanci zlorabili § 57. cit. dež. zak. in si iz tega vira tolažbe onemoglemu kranjskemu učiteljstvu skovati orožje zoper njega. Še več!

Jaz sam sem dne 3. aprila 1905 — obenem z rekurzom zoper odlok z dne 19. marca 1905 — vložil pri pristojnem c. kr. okrajnem šolskem svetu v Krškem prošnjo, naj se me pripusti k ponovnem sposobnostnemu izpitu iz moje strokovne skupine pred c. kr. izpraševalno komisijo. V rekurzu samem sem prosil ministrstvo, naj se ozira na izid tega ponovljenega izpita, in naj rekurza pred njim ne reši. Ali okrajni šolski svet me do danes k izpitu ni pripustil, in ministrstvo je moje spontano ponudbo, da se dam ponovno pred poklicano komisijo izprašati, popolnoma ignoriralo. —

To postopanje pa znači krivo uporabo zakona, ki je imela za daljno posledico, da je ostalo postopanje upravnih instanc pomanjkljivo.

Svojega upokojitvenega dekreta z dne 19. marca 1905 kranjski dež. šolski svet ni utemeljil s črkico; niti prvotno niti naknadno, ko sem se obenem z rekurzom na ministrstvo obrnil nanj s predlogom, naj vpokojitev utemelji.

Pomanjkanje vsakega upokojitvenega razloga je tvorilo prvo točko mojega rekurza, kot tako jo je ministrstvo rešilo ter rekurzu, ker je dež. š. svet nepostavno postopal, z odlokom z dne 12. julija 1905, št. 15.048, ugedilo.

Dne 18. julija 1905 mi je bil vročen drugi dekret dež. šol. sveta z dne 15. julija 1905, v katerem se mi je najprej priobčilo ugodno rešitev mojega rekurza in potem razloge, po katerih je c. kr. dež. š. svet odredil mojo vpokojitev.

Kdo je sklenil te vpokojitvene razloge, mi ni znano. Vem le, da o razlogih ni razpravljal in ni sklepal postavno in tudi od min. odloka z dne 12. julija 1905 poklicani kolegij dež. šol. sveta, ker ta v dneih od 12. do 15. julija nobene seje ni imel. Pravico pa imam, da sklepa o razlogih vpokojitve isti organ, ki je sklenil vpokojitev.osebno mnenje predsednika dež. š. sveta, ki je na odloku podpisan, ali verjetnejše, sodeč po tonu odloka, dež. šol. nadzornika — odklanjam.

Dejstvo, da se ministerialnega odloka z dne 12. julija 1905 ni priobčilo kolegiju dež. šol. sveta, da se istemu ni dalo priložnosti, posvetovati se in sklepati o razlogih moje vpokojitve, vsebuje kršenje načela kolegialnosti učne uprave ter pomanjkljivost mojemu vpokojitvenju predidodega postopanja.

Je li je kranjski dež. šol. svet pretresal in sklenil dne 18. julija mi priobčene razloge moje vpokojitve že v kakiseji pred 19. marcem 1905, mi ni znano; vendar smatram to okolščino za brezpomembno.

V upravnem postopanju velja zdravo načelo, da se v ogib obnovitvenem postopanju upoštevajo tudi nove, po izpodbijanem odloku in pred končno rešitvijo se pojavivše okolščine. Jaz sem ostal tudi po 19. marcu 1905 in do 1. junija 1906 v službi, in je šolska oblast tudi ta čas moj pouk nadzorovala. Dež. šolski svet mi dne 15. julija 1905 ni mogel priobčiti vpokojitvenih razlogov, ki jih je morda smatral za utemeljene pred 19. marcem, ki so se pa že do 15. julija izkazali za neresnične. Okrajni šolski nadzornik, ki je nadzoroval mene in mešč. šolo od 12. do 15. julija 1905, je našel, kakor obrazložim

pozneje, da moj pouk popolnoma zadovoljuje in se mi je zahvalil za napredek v šoli. Deželni šolski svet ni mogel dne 15. julija 1905 potrditi moje trajne, pred 19. marcem 1905 sklenjene učne nesposobnosti ako na drugi strani po okrajnem šols. nadzorniku konstatiral povoljne rezultate mojega pouka. Dež. šol. svet je zaradi min. odloka z dne 12. julija 1905 moral svojo sodbo o moji učni sposobnosti na podlagi vseh, tudi po 19. marcu se pojavivših okolščin in zlasti poročila okr. š. nadzornika o zadnjem nadzorovanju š. leta 1904/05. obnoviti in ugotoviti v koliko, ev. pred 19. marcem sklenjeni, razlogi niso odpadli ali se izkazali za pomotne.

Kolegiju kranjskega dež. š. sveta, ki je edino bil opravičen me vpokojiti, pa se sploh ni dalo priložnosti k pretresu te sodbe, ker je predsednik dež. š. sveta čutil potrebo, tri dni po prejemu min. odloka dati utemeljiti mojo vpokojitev po nepoklicanem faktorju, vrhutega z zastaranimi, neresničnimi razlogi. Ker naučno ministrstvo vzlic mojemu rekurzu tudi v tem pogledu saniranja prvostopnega postopanja ni odredilo, je moja pritožba utemeljena.

Analogija kazenskega in civilnega pravnega reda uči, nadalje da je delitev sodnega izreka in sodnikovih razlogov sama na sebi procesualno nedopusten akt. § 281, št. 5 kpr. in § 477. št. 9 cpr. izreka ta za ničevne vse sodne izreke, katerim niso pridejani nobeni razlogi. Kar velja v sodnem postopanju kot brezpogojno elementarno načelo, tega tudi upravno postopanje, zlasti če ga vodi prva dež. šol. oblast in gre za predčasno in trajno vpokojitev zasluženega šolsk. ravnatelja, ne sme opustiti. Dekreta z dne 19. marca 1905, št. 1035, torej ni mogla zadeti druga usoda, kakor da se je v celoti razveljavil. Zaradi odloka min. z dne 12. julija 1905 me je mogel dež. šol. svet po novem preudarku le iznova vpokojiti ali vpokojitveno postopanje ustaviti. Za eno ali drugo pa je bilo potreba se je dež. šolskega sveta, ki se je od merodajnih faktorjev pregrešila. — Da je odlok dež. š. svet z dne 15. julija 1905, št. 3417, smatrati za edini akt, na katerega podlagi temelji moja vpokojitev, izhaja tudi iz tega, ker se mi je proti njemu dovolil nov rekurz (ne dopolnitev prejšnjega) in v novi rekurz ni (ne od šol. oblasti določeni) dobi. Ta akt je pa, kakor izvedeno, sad nepostavnega postopanja.

Postopanje zaradi katerega sem bil vpokojen, je bilo končno tudi v toliko pomankljivo, ker se dež. š. svet ni držal predpisa § 40. drž. zak. z dne 35. februarja 1870 št. 11; ta § 40. določa:

Die Inspektoren erstatten über ihre Wirksamkeit (sc. didaktisch-pedagogische Aufsicht) an den Landeschulrat Berichte, welche dieser unter Anzeige der darüber gefaßten Beschlüsse und getroffenen Verfügungen dem Unterrichtsminister vorzulegen hat.

Dež. šol. svet kranjski ni referata nadzornika, ki je povzročil vpokojitveno postopanje, nikdar predložil naučnemu ministrstvu. Naučno ministrstvo je v mojem slučaju nastopalo le kot rekurzna inštanca, to sodelovanje pri vpokojitvi sami v prvi stopnji mu je zabranil dež. š. svet.

Izpodbijam tudi ugotovitev moje učne in voditeljske nesposobnosti samo ob sebi.

Ne izpodbijam je, v kolikor izvira iz prostega uvaževanja šolske oblasti in po zakonu izključuje kognicijo tega visokega sodnega dvora.

Pritožujem se:

1. ker je izrek šolske oblasti, da sem za učitelja in voditelja nesposoben, na katerega je oprt vpokojitveni odlok, v ne-

z družljivem nasprotju z drugimi istodobnimi izreki iste šolske oblasti, ki so ne le priznali, temveč pohvalili moje sposobnosti kot učitelj in voditelj;

2. ker je dejanski stan, na katerem sloni mnenje šolske oblasti o mojih sposobnostih, v nasprotju z akti in v bistvenih točkah tako pomanjkljivo, da se brez popolnitve postopanja zanesljivega mnenja ni moglo oddati; popolnitve pa ministrstvo vkljub mojim predlogom in prošnjam ni odredilo;

3. ker so bili organi šolske oblasti, ki so oddali mnenje o mojih sposobnostih, v stvari prizadete. Jaz sem se sicer pritožil na naučno ministrstvo zaradi prizadetosti teh organov in ga prosil, naj me da nadzorovati po drugem kranjskem dež. š. nadzorniku, naj me pripusti pred c. kr. izpraševalno komisijo itd. A naučno ministrstvo ni ustreglo mojim prošnjam, ne da bi opralo porabljenih zvedencev očitanga prizadetosti. Prizadet zvedenec ni noben zvedenec in se ga tudi v upravnem postopanju ne sme zaslišati.

V tem okviru je kognicija visokega sodišča, kakor potrjujejo mnogobrojne njegove razsodbe, nedvomno pripuščena; v mojem slučaju je obenem skrajno potrebne, zakaj očitane pomanjkljivosti niso le madeži administrativnega akta, temveč so prizadejale mojo uradniško smrt, me oropale uživanega spoštovanja.

Visoki sodni dvor, zaradi katerega vnesene misije nisem obupal v nobenem upravnem sporu, prosim, uvaža sledeče izvide imenovanih razlogov pritožbe.

Dež. š. svet kranjski in naučno ministrstvo, sta uprla moje vpokojenje izrečno na § 57. drž. z. z dne 30. julija 1900.

Ker jima nimam povoda očitati, da nista poznala glasila zakona, sta s tem sklicevanjem sama priznala, da mi ne odrekata, „brezhibnega službovanja“ do vpokojitve, brez katerega pravice do pokojnine sploh ne bi imel.

Starostne doklade se priznavajo kranjskim učiteljem v smislu § 4. dež. zak. z dne 29. novembra 1890 le v slučaju „der von gutem Erfolge begleiteten Dienstleistung“. Šolo nadzirujoča oblast ni le opravičena temveč zavezana, predlagati odklonitev zaprosene starostne doklade, ako je uspeh službovanja nepovoljen in tudi že tedaj „ako ni dober“. Zatorej vsebuje priznanje starostne doklade s strani šolske oblasti za učno osebo popolen in neovrgljiv dokaz, da opravlja svojo službo z dobrim uspehom.

Meni so se priznale brez zadržka vse starostne doklade. Očitanga ministrstva, da sem že vrsto let za pouk in vodstvo nesposoben, stoji s tem dejstvom v direktnem nasprotju.

S šolskim letom 1903/04. se je s krško trirazredno meščansko šolo združil, na podlagi ljudskošolske novele ter min. naredb z dne 10. aprila 1885, št. 1985, in 26. junija 1903, št. 22.503, osnovani, dopolnujoč učni kurz. Že po § 5. prvoimenovane naredbe morajo učitelji, katerim se izroči na tem dopolnujočem kurzu, dokazati „mindestens die für die Volksschulen gesetzlich vorgeschriebene betreffende Lehrbefähigung“. Po dež. šol. svetu odobreni statut krškega dopoln. kurza pa mu stavlja za cilj: den Knaben bei gleichzeitiger Festigung und Vertiefung der an der Bürgerschule bereits erworbenen Kenntnisse und Fertigkeiten, den Übertritt an höher organisierte Schulen... zu erleichtern oder sie zur Verwendung als Unterbeamte oder als Kanzleibeamte zu befähigen“ — zahteva torej brez dvoma od učiteljev in učencev povečanih sposobnosti.

Dolžnost šolske oblasti po zakonu in statutu je torej bila, da je pri imenovanju učnih oseb krškega dopolnujočega kurza preiskala njih učne sposobnosti.

Če je meni prepustila vodstvo kurza ter mi poverila poduk v glavnem predmetu, nemškem učnem jeziku, ter ta pouk potem tudi prepustila v mojih rokah, je s tem iznova sama dokumentirala, da me smatra v polni posesti mojih učnih in voditeljskih sposobnosti.

Že ta dejstva jemljejo izpodbijanemu min. odloku, ki datira mojo učno nesposobnost celo izza „vrste let“, ves temelj.

(Konec.)

Pisarna.

LV.

Vprašanje: Nadučitelj prosi za pripoznanje 4. službene starostne doklade. Po preteku štirih let po pripoznanju 3. starostne doklade je bil zaradi bolezni upokojen, a je bil dve leti pozneje reaktiviran z istimi pravicami, ki jih je imel pred upokojenjem. Leto pozneje, ko je bil reaktiviran, prosi za pripoznanje 4. starostne doklade, trdeč, da je služil 5 let.

Kako naj se v tem slučaju tolmači § 4. dež. zak. z dne 29. novembra 1890, št. 23. ki pravi: „Stalno nameščeni učitelji imajo po preteku vsakih pet let, katera so prebili v nepretrganem službovanju, pravico do službeno-starostnih doklad.“ Ali je zgoraj opisano službovanje 4+1 leto tako, da je prosilec star. doklado po preteku 5 službenih let priznati ali ne?

Odgovor: V tem slučaju veže šolske gosposke konsekvence, to je, da ostanejo pri obljubi. Ako c. kr. okrajni šol. svet ne pripozna pravice do dotične kvinkvenije, se je treba pritožiti na c. kr. deželni šolski svet, ki mu bo gotovo pripoznal to pravico, katero mu je bil z reaktiviranjem pismeno podelil.

LVI.

Vprašanje: 1. Ali je dolžno učiteljstvo dati imenik otrok katehetu, ali mu prepustiti na vpogled katalog, odnosno razrednico? Po mojem mnenju ima katehet samo pravico do tednika in pa da lahko svoje učne knjige spravi v miznico.

2. Tuk. katehet je koncem šol. l. 1906/7 dal mojemu sinu iz verouka 5, dasi po krivici in iz sovraštva proti meni. Seveda očitno tega ne smem trditi. Moj deček je imel iz drugih predmetov dobre rede; zato sem ga sprejel v II. razreda nižje skupine v II. razred višje skupine. Katehet pa ga je od verouka spodil iz šole, rekoč: „K., marš ven!“ Jaz sem ga prijel, pa mi je rekel, da mora deček hoditi v nižjo skupino. Odgovoril sem, da me le postava prisili, da bi otroka pošiljal k verouku v nižjo skupino, drugače ga pa sploh ne bom več poslal k verouku. Pojasnil sem zadevo knezoškofijskemu ordinarijatu in okr. šol. svetu, a ni še odgovora.

Prosim pojasnila.

K. A.

Odgovor: 1. Šolski voditelj ni dolžan dati katehetu imenika šoloobiskajočih otrok; dolžan pa je dati katehetu katalog, iz katerega more on prepisati vse date, ki jih potrebuje za svoj ročni katalog.

2. Ker je Vaša šola dvorazrednica, je mogoče, da imate pri Vas domače učiteljske konference, h katerim Vi kot nadučitelj povabite drugo učno osebo, kateheta in krajnega šolskega nadzornika. Ta domača učiteljska konferenca ima pravico sklepati o tem, kateri otrok, torej tudi Vaš sin, sme prestopiti v višji razred, oziroma v višjo skupino. Dolžnost domače konference je, da se ozira tudi na red iz veronauka. Vendar slab

red iz tega predmeta je nikakor že ne veže, da ne bi smel dotični otrok z drugimi vred prestopiti. Kar odloči domača učiteljska konferenca v tej zadevi velja! Vsakemu udu konference, torej tudi katehetu, pa je svobodno, da se pritoži na c. kr. okrajni šolski svet. Njegova pritožba pa ne ovira, da se ne bi smel izvršiti sklep konference, ki ima veljavo toliko časa, dokler ne ukrene drugače višja oblast.

Prosimo, obvestite nas, kak odgovor dobite od ordinarijata in okr. šol. sveta.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Jubilejska samopomoč. Neizprosna smrt nam je dne 6. septembra t. l. ugrabila ljubega tovariša nadučitelja Vekoslava Strmška. Gospe vdovi Rozaliji sem izplačal 440 K.

Članom sem razposlal položnice in prosim, da takoj store svojo dolžnost. Nihče naj ne pozabi onih 10 h, saj to so poštni stroški in manj znašajo, kot pri nakaznici. Prosim pa, da se člani le položnic poslužujejo. Dolžnikom sem označil njihov zastanek ter upam, da ga poravnajo. Trem članom sem poslal zadnji opomin. — Ako se ne odzovejo, jih izbrišem iz društva. To velevalo pravila.

Studenc-Ig, 28. septembra 1907.

Franc Ks. Trošt, t. č. predsednik.

Osrednji akcijski odsek za izvenšolsko delovanje učiteljstva je imel 12. septembra t. l. svojo prvo sejo pri kateri so se prereševale in sklenile važne reči glede izvenšolskega delovanja. Sklenilo se je med drugim tudi, da se izdaja predavanja tov. Peska „Na delo med ljudstvo“ kolikor mogoče pospeši, da bo mogoče izvesti organizacijo izvenšolskega dela še tekom tega leta. Brošura izide tekom meseca oktobra in učit. društva bi naj zborovala novembra ali decembra, da bi se takrat postavili predlogi tov. Peska na dnevni red in bi se izvolil odsek za izvenšolsko delovanje. Ti odseki bi naj takoj stopili v zvezo z osrednjim akcijskim odsekom, da bi tako naše delo čvrsto napredovalo.

Osrednji akcijski odsek bo potem na podlagi mnenj in predlogov posameznih učit. društev in njihovih odsekov izdelal in vsem odsekom dal še posebna navodila in bo tudi sestavil načrt za bližnjo bodočnost.

Prosimo torej, naj bi učit. društva blagovolila zborovati meseca novembra zabit 19., ko je prost dan, da bo mogoče osrednjemu odseku urediti vso zadevo do novega leta, da bodo že leta 1908. mogli odseki za izvenšolsko delovanje redno poslovati.

Čvrsto na delo naprej in navzgor in ne nazaj in navzdol!

Štajersko.

Savinsko učiteljsko društvo zboruje dne 10. vinotoka ob 2. uri popoldne na Gomilskem.

Dnevni red: 1. „Nalezljive bolezni“, predava g. dr. R. Karba. 2. „Naše delovanje v let. šolskem letu“. 3. „Narodne pesmi“, predava tovariš R. Vrabl. 4. Predlogi in nasveti.

K mnogobrojni udeležbi vabi

R. Vrabl, t. č. predsednik.

Trst.

Izlet učiteljskega društva za Trst in okolico v Trstu se je izvršil najlepše. Prekrasno vreme; razpoloženje divno; lepa Vipavska dolina! Kaj si želiš še, krščanska duša? 27 tovarišic in tovarišev se je pripeljalo na Prvaški kolodvor, kjer nas je imenom goriškega učit. društva pozdravil tov. Roje. Od tu peš v Dornberg, kjer nas je Bizjak-Križmanova obitelj postregla s presladkim grozdem, za kar se ji presrečno zahvaljujemo. Na kolodvoru v Kamnjah nas je pričakoval tov. Možina z dvema vrečama brejskih breskev ter se nam pridružil kakor že preje tov. Roje in naš Nace.

Na Ajdovskem kolodvoru nas je pričakoval tov. Bajt ter nas spremil v hotel Šapla, odkoder smo po malem zajtrku nekateri odšli k izviru Hublja, a ostali z vozmi v Vipavo kamor so pozneje dospeli i Hubeljei.

V romantični „Pod skalo“ smo imeli skupen obed. Tu so se nam pridružili še vipavski tovariši z gosp. Skala na čelu, kateri nam je tudi preskrbel vse, kar smo trebali v Vipavi; vozove, obed itd. Tu se je glasila krasna pesem skupnega, a tudi novega mladega pevskega zbora. „Vodja“ izleta, ne morda kake šole — tov. Germek se je zahvalil goriško-vipavskim tovarišem za prijaznost in postrežljivost. Odgovoril mu je tovariš Skala — vodja vipavske šole — ter vabil tovariše naj večkrat pridejo skupaj, da se vpoznavamo in utrjujemo.

Popoldne smo se odpeljali na vozovih v Branico k Čehovinu. Kakor „Pod skalo“ tako tudi tu nas je presenetil mladi pevski decet. Neumorni tovariš Ciril nam je napravil prijetno iznenadenje — preljubko „Cirilado“. V počitnicah je učil mlade svoje tovarišice in tovariše ter šele „Pod skalo“ prvič pokazal, kaj znajo. Po soglasni sodbi moramo tov. Cirilu le čestitati na uspehu in vsi se strinjamo z napitnico mlademu zboru, ki jo je izrekel tov. Germek pri Čehovinu. Tu so govorili še tov. Ciril o postanku mladega zbora, tov. Nace o lepoti takih dni, ko se tovariši sestajajo, a tov. Frane o Slovanstvu in združeni Slovaniji.

Od tu smo odkorakali po planinski poti na kolodvor v Štanjel ter po kratki vožnji se razšli veseli in zadovoljni nad prekrasno uspelim izletom.

Književnost in umetnost.

Telovadba v petrazrednih in manj kot petrazrednih ljudskih šolah. Po učnih načrtih priredil prof. Franc Brunet, c. kr. učitelj telovadbe na višji realki. Podrobni učni načrt za petrazrednice in za dekliške osemrazrednice priredil Jakob Furlan, mestni učitelj v Ljubljani. Druga pomnožena izdaja. V Ljubljani 1907. Tiskala „Učiteljska tiskarna“. Založil pisatelj. — Ta, za vsakega učitelja prekoristna knjiga s popolnim vadbenim načrtom in slovensko terminologijo je ravnokar izšla. Nanovo uvrščen je opis vaj na nihalnih obročih, ki so predpisane v učnem načrtu za V. razred osemrazrednic. Ker so vaje na tem orodju jako primerne za dečke in deklice v tej dobi in ker se je izrekla želja po njih, jih je pisatelj opisal, kolikor vobče zadostuje pouku na ljudskih šolah. Gosp. Jakob Furlan je pa dodal podrobni učni načrt za telovadbo na dekliških osemrazrednicah s slovenskim učnim jezikom. Cena je knjigi zvišana vsled nanovo uvrščenih opisov in učnega načrta ter stane trdo vezana K 4.— (po pošti 20 v več) in se dobiva v „Učiteljski tiskarni“.

Slovenska Matica. Poleg Knezove, Zabavne in Hrvatske knjižnice (vse z izvirnimi novimi umetniškimi platnicami) dobe člani letos prevod znamenitega, globokoumnega srbskega epa „Gorski venec“. Geologi, geografi in turisti dobe ilustrirano delo prof. Seidla o Kamniških planinah.

„Domače ognjišče“. Vsebinska 9. štev.: 1. Jerica Zemljanova: Otroci, naši biseri, pazimo nanje! — 2. Rudolf Hrovat: O vzgoji otrok v predšolski dobi. — 3. Učimo otroke varčnosti! — 4. Listek. Andrej Bapè: Kaj ni dobro? — 5. Dopisi. — 6. Drobtine. — Toplo priporočamo!

„Svietlo i tmina“. Gospod Davorin Trstenjak priobčuje v „Napredku“ prevod članka „Luč in tema“, ki ga je priobčil v „Popotniku“ tov. E. Gangel. Prevod je pisan krasno in se čita kot original.

I. slovenska umetniška razstava slik v Trstu. Vse težkoče, ki so se stavile proti tej prireditvi, so sedaj odstranjene, in prva slov. umetniška razstava v Trstu je zagotovljena. Ta bo trajala od srede meseca oktobra pa do 1. novembra. Pripravljani odbor je bil najbolj v zadregi zaradi primerne dvorane. Odbor „Slavjanske Čitalnice“ je bil pa toliko prijazen, da je dal umetnikom na razpolago svojo dvorano v „Narod. domu“. Elegantna dvorana, izborna razsvetljava, okusna razvrstitev in popolnoma primeren vhod, vse to bo pripomoglo, da bo razstava ustrezala vsem zahtevam.

Politiški pregled.

* **Državni proračun** za l. 1908. še vedno ni dogotovljen, ker zahteva finančno ministrstvo skoraj v vseh oddelkih črtanje večjih zneskov. Vsega skupaj bi finančni minister rad izčrtal okrog 100 milijonov kron. Finančni minister je v polnem obsegu pritrtil edino proračunu trgovskega ministrstva.

* **V dalmatinskem deželnem zboru** je predlagal poslanec Biankini, naj se povodom cesarjevega jubileja pomilostijo vsi emigranti, ki so iz kakršnegakoli vzroka prišli v konflikt z vojaškimi zakoni. Isti poslanec je predlagal naj se prizna veljavnost na zagrebškem vseučilišču napravljanim študijam. Predlog je bil sprejet. Zanj so glasovali tudi Italijani.

* **V moravskem deželnem zboru** pozivljejo Nemci vlado, naj nastopi proti Čehom, da ne bodo vplivali na starše, naj ne vpisujejo svojih otrok v nemške šole. Posl. B e r a n j e dokazoval, da deželni šolski svet nemško strankarski. Kritikoval je tudi med Čehi in Nemci sklenjeno spravo.

* **V štajerskem deželnem zboru** je bil predložen proračun splošnega učiteljskega pokojninskega zaklada za l. 1908., ki znaša 420.000 K, dočim je znašal l. 1906. še 286.552 K, l. 1905. pa samo 145.500 K.

* **Koroški deželni zbor** je razpravljal o računskih zaključkih za leti 1905. in 1906. L. 1905. je znašal preostanek 217.077,57 K, l. 1906 je pa zmanjkalo 20.987,62 K. Dežela je dolžna 6.898.211 K.

* **V nižjeavstrijskem deželnem zboru** so sprejeli volilno reformo. Posl. Seitz je očital krščansko-socialni stranki, da ni izpolnila obljube glede splošne in enake volilne pravice. V splošni kuriji voli Dunaj še 10 poslancev več. Za Dunaj v tej kuriji zadostuje triletno bivanje in starost 24 let. Tudi volilna dolžnost je sprejeta.

* **Solnograški deželni zbor** je izvolil jubilejski obzor, ki naj pripravi vse potrebno za cesarjev jubilej. Med predlogi sta bila načrt za nov lovski zakon in zakon za ustanovitev kmetijske šole v Solnogradu.

* **O jugoslovanskem ministru.** Predsednik dalmatinskega deželnega zborá dr. I v č e v i é, katerega ime se je tudi imenovalo med kandidati za jugoslovanskega ministra, izjavlja, da mu ni znano, kako so mogle nastati vesti o jugoslovanskem ministru in kako je prišlo pri tem njegovo ime v kombinacijo. Ako bi se sploh kdaj lotila vlada tega vprašanja, bi naletela na velike ovire že zaradi tega, ker sede jugoslovanski poslanci v dveh klubih ter bi se oba kluba težko zedinila za ministrskega kandidata.

* **Volitve v rusko dumo.** Dne 14. septembra so se pričele volitve v tretjo dumo. Zaradi novega volilnega zakona pri teh volitvah ne bo nikjer prodrla ljudska volja. Radikalni elementi so popolnoma potisnjeni v kot, pa tudi kmetje ne pridejo do veljave. Volilna agitacija je skrajno ovirana. Volilni oklici, seznamki kandidatov in govori niso dovoljeni. Posebno hud udarec je nova volilna instrukcija za kadete, ki niso legitimirani, a mestnim upravam je naročeno, da smejo glasovnice dajati le legaliziranim strankam. Glasovnice, ki jih niso izdale mestne uprave, niso veljavne. Vkljub vsemu temu terorizmu imajo opozicijske stranke trdno upanje na zmago.

* **Zopet mirovna konferenca.** Pri mehikanski vladi so zborovali konzuli vseh srednjeameriških republik ter so sklenili, da se skliče kmalu v Washington mirovna konferenca.

* **Ogrsko.** Rumunska poslanca Vajda in dr. Popovics sta se mudila na Dunaju, da bi pridobila posredovanje Avstrije, da bi ogrski Saksi izstopili iz koalicije ter se vsi nemadarski elementi združili pod vodstvom poslanca Vajde. Ta je tudi že posredoval pri hrvaško-srbski koaliciji, naj bi se hrvaška delegacija v ogrskem parlamentu pridružila narodnostni stranki. — Minister notranjih del, grof Andrassy, je opustil prvotno namero, da bi svoj načrt o splošni volilni pravici predložil najprej municipijem in posebni enketi, temveč predloži načrt direktno državnemu zboru, in sicer najpozneje meseca novembra. Načrt, ki je že popolnoma izgotovljen, temelji na principu, da ima volilno pravico vsak 24 let star moški, ki zna brati in pisati. Volilci, ki so absolvirali srednjo šolo, se uvrste v poseben razred. Druga kategorija obsega take samostojne obrtnike, ki delajo s pomočniki. Ves načrt pa je izdelan tako, da zagotovi nadvlado mad-

jarskemu elementu. — Grof Apponyi je povedal klubu neodvisne stranke, da ogrska vlada kot nadomestilo za zvišanje kvote zahteva ustanovitev užitinske črte, in železniško zvezo z Nemčijo pri Anabergu, toda avstrijska vlada odločno zavrača te zahteve. Bančno vprašanje se je iz pogajanj sploh izločilo. Na vprašanje poslanca Molnarja, kako stališče zavzema napram bančnemu vprašanju, je odgovoril grof Apponyi: „Finančni položaj Ogrske je sedaj tako slab, da bi bila neumnost in blaznost, sedaj le misliti na ustanovitev samostojne banke. Ako se bo finančni položaj izboljšal, potem se tudi temu vprašanju približamo.“ Končno je izrekel Apponyi prepričanje, da se nagodba gotovo dožene, ker je sploh za obe državni polovici boljša kakor je bila Szella-Körberjeva.

* **Mladočeški poraz v Pragi.** Novi poraz Mladočehov pri državnozbornih volitvah v Kraljevih Vinogradih je stranko jako potrl. V tem volilnem okraju je mnogo uradništva, državnega in zasebnega, ki je prej složno volilo ministra dr. Fořta. Ko je ta odložil svoj mandat, se je pa v nekaj mesecih tako izpreobrnilo mnenje volilcev, da je proti Mladočehu inženjerju Karbusu zmagal radikalec Choc, dasi šele pri ožjih volitvah, a je vendar za 300 glasov nadkrilil Mladočehe. Mladočehi zvrčajo krivdo na pomanjkljivo strankarsko organizacijo in na izdajstvo uradništva. Agrarci pa prav iz srea privoščijo ta poraz Mladočehom ter pravijo, da je to plačilo za njihovo oholnost in neznačajnost. Tako se je število mladočeških poslancev zopet za enega skrčilo.

* **Papeževa enciklika.** Papeževa ravnokar izišla enciklika proti modernizmu naglašá, da je postal modernizem za cerkev resna nevarnost, zato je papeževa glavna dolžnost, da nastopi proti modernizmu. Potem ukazuje: 1. Pouk v šolastični filozofiji in teologiji se mora v zvezi o pozitivni teologiji in drugih predpisanih študijah podajati v vseh seminarjih in katoliških vseučiliščih v pristnem katoliškem duhu. 2. Modernisti ne smejo poučevati v seminarjih in katoliških vseučiliščih. 3. Škofje morajo kot zastopniki sv. stolice skrbeti, da duhovniki in verniki ne pridejo v dotiko z modernim tiskom. 4. V vsaki škofiji se mora ustanoviti cenzurski kolegij, ki mora nadzorovati katoliške tiskovine, brez škofovega dovoljenja ne sme duhovnik voditi časopisja, a nadzorovati je treba tudi duhovščino, ki sodeluje pri časopisju. 5. Duhovniški kongresi so prepovedani; v vsaki škofiji mora biti nadzorovalni svet proti modernim zmotam in škof mora o tem poročati papežu.

* **Justična reforma v Macedoniji.** Turška vlada se je zaupno poučila o programu macedonske justične reforme, kakršno so predložila poslaništva prizadetih velesil ostalim evropskim velesilam. Turška vlada hoče glavne točke programa že vnaprej izvesti, da vzame veljavo tujim reformam. Seveda bodo njene reforme le polovičarske, a odklanjala bo vsako tuje umešavanje.

* **Delovanje ruskih revolucijonarjev.** Od leta 1905. do razpusta drage dume leta 1907. je padlo kot žrtve ruskega terorja nič manjše nego 44.020 oseb. Statistika o teh žrtvah govori dalje sledeče; od strelav iz revolverjev in bomb je bilo ubitih 19.144 oseb, od noža in drugega orožja 2381 oseb, samomorov je bilo 1350, a ostalih 20.704 oseb je bilo težko in lahko ranjenih, od teh je 441 oseb podleglo za ranami. Največ je padlo žrtv v osrednji Rusiji, potem pa na Kavkazu, potem v Finski in Poljski, a najmanjše pa v Sibiriji, to je samo — 2268 oseb. Po poklicu je bilo ubitih največ vojakov in re-darjev (12.953), potem židov (7969), članov „črne čete“, mornarjev uradnikov itd. Razen teh so bili 4 ministri, 13 generalnih guvernerjev podguvernerjev ter generalov.

Vestnik.

Odlikovanje. Dne 1. t. m. je bilo štirideset let, odkar učiteljuje tov. Leopold A r m i č, sedaj vodja III. mestne deške ljudske šole v Ljubljani. Tem povodom mu je podelil občinski svet ljubljanski na predlog g. župana Hribarja ljubljansko meščanstvo. Čestitamo!

Tudi — osebna pola! Da spoznamo domišljavost voditeljev „Slomškove zveze“, tisto domišljavost, ki meji že na blaznost, pričujemo brez komentarja vest iz sobotnega „Slovenca“: „Slomškova zveza“ opozarja vse krajne šolske svete,

da se v slučaju izpraznjenih učiteljskih mest lahko obračajo nanjo, ki bode rade volje nasvetovala ali pa tudi odsvetovala razne mogoče kompetente in kompetentije. Priporočala bode v prvi vrsti seveda Slomškarje. Na željo bode tudi informirala posamezne ude dežel. šol. sveta in okr. šol. svetov. Ako bi zveza ne imela na razpolago učitelja Slomškarja, potegovala se bode tudi za njej simpatične kolege in kolegije. V ta namen si bode „Slomškova zveza“ sestavila kolikor mogoče natančen pregled vsega ostalega kranjskega učiteljstva po sledečih razpredelnicah: 1. Po mišljenju naši, toda v predsodkih; 2. mišljenja našega a se boji terorizma; 3. nam in krščanskim načelom nasprotni: popolni liberalci; 4. socialni demokrati; 5. brez političnega mišljenja; 6. brez vere. — Ker nam je mnogo na tem, da bi koga ne sodili napačno, zato prosimo v interesu vsakega posameznega, da se nam javi, v katero kategorijo naj ga beležimo. Tako n. pr. bomo uvrstili g. Dimnika v rubriko I., g. L. Jelenca v rubriko III., g. E. Gangla v rubriko IV., g. J. Žirovnika v rubriko V. itd. — Sam Bog ve, v katero rubriko se zapiše Primožič, Ravnikar, Jaklič? — Kje je rubrika z nadpisom: Brez značaja, koristolovstvo? Ali bi se morebiti kdo dal vpisati v rubriko, ki bi se iz nje spoznalo, da se zanima za naga telesa?! Le oglasite se, saj tudi mi lahko pišemo razpredelnice!

V življenju na pot trnje in kamenje, na grob pa rožice. Sedanji župnik v Št. Petru na Medvedovem selu gosp. Gomilšek je pri Strmškovem pogrebu slavil tega v nagrobnem govoru kot vzornega moža - kristjana. Dokler je bil Strmšek živ, so se vsi klerikalci zaganjali vanj kot besni in ni dlačice niso pustili poštene na njem, ker so ga zavidali za uspehe njegovega spretnega delovanja. Sedanji župnik še ni dolgo v Št. Petru, a hotel je Strmšku izpodkopati tla in ga spraviti ob ugled, ker so ga kot vnetega klerikaleca bodli v oči uspehi nadučitelja Strmška, pa se mu je Strmšek prej izognil iz sveta. — Ko je bil g. Gomilšek imenovan za župnika v Št. Petru, je pravil okrog: „Grem v Št. Peter Strmškove zvezde dol klatit“ Ta župnik je torej prišel v Št. Peter že z namenom, da bi Strmšku škodoval in zgago delal. Bog ve, do kakih bojov bi še bilo prišlo med njima, da ni Strmška rešila smrt vseh bojov in težav. Živemu je hotel polena metati pod noge, mrtvega je pa slavil kot vzornega kristjana. — Sicer pa z zadovoljstvom konstatujemo, da je bil g. Gomilšek napram mrtvemu Strmšku pravičen, ko je pripoznal njegove zasluge — hvala gospodu župniku za to — ko mnogi klerikalni derviši niti kaj takega niso zmožni, temveč blatijo še celo mrtve nasprotnike. — Mogoče, da je župnik v Št. Petru spoznal Strmška tako, da mu je mrtvemu iz prepričanja slavo pel, mogoče je pa tudi, da je to storil le pod pritiskom javnega mnenja ter je bil le spreten politik in je obrnil plašč tako, ko je uvidel, da bi v nasprotnem slučaju obrnil ljudstvo od se. Kdo ve?! — V življenju na pot trnje, na grob pa rožice.

Letnino za učiteljski konvikt je plačal tov. Simon Vodenik iz Št. Jurja ob Pesnici. Hvala!

Žirovnikove „Narodne pesmi“ za šolsko mladino se pridno naročajo. Le hitro po njih, ker so res vsega priporočila vredne.

Iz „Učiteljske tiskarne“. Dne 16. septembra t. l. je izvršil revizijo „Učiteljske tiskarne“ revizor „Zadružne zveze“ v Celju gosp. Vlad. Pušenjak. Na koncu svojega poročila o izvršeni reviziji se je izjavil gospod revizor sledeče: „Vsi funkcijonarji delujejo z veliko požrtvovalnostjo v prid zadruga in je ista, kar setiče knjigovodstva in cele uprave uzorno urejena.“

Osebnosti na Kranjskem. Dopust je dobil zaradi bolezni nadučitelj Andrej Kmet v Cerkljah, nadomešča ga absol. učit. kandidatinja Franja Bedenkova. — Abs. učit. kandidat Franc Biegler je imenovan za prov. učitelja v Loškem potoku. — Abs. učit. kandidatinja Emilija Vokova pride za prov. učiteljico na Rako. — Olgo Kobauovo na dekliski osemrazrednici nadomešča abs. učit. kandidatinja Ana Machova. — Pavla Šušteršičeva pride iz Zagorja-Toplic kot prov. učiteljica v Izlake. — Henrik Kralj, suplent v Dragi, pride v isti lastnosti na Topli vrh. — Terezija Juvančeva je imenovana za suplentko na ljudski šoli na Stu-

dencu. — Marija Likarjeva za suplentko v Cerkljah. — Nadučitelju Mat. Peterlinu v Studencu je podaljšan dopust do 1. aprila. — Učiteljica Antonija Bohinčeva je dobila zaradi bolezni šestmesečni dopust. — Za učiteljico v Naklem je imenovana Viljemina Vidičeva, ker je učiteljica Eleonora Devova zbolela. — Za učiteljico v Srednji vasi je imenovana Štefanija Kascheva, za učiteljico v Velikih Laščah namesto obolele Leopoldine Bukovičeve Ana Ersinova.

Osebnosti na Štajerskem. Nadučitelja sta postala Ferdo Bobič iz Šmarjete pri Ptuj v Stranicah in Henrik Karčnik iz Polzele v Novi cerkvi pri Vojniku. — Marija Thumova je postala def. učiteljica v Čadramu.

Za predsednika „Slov. Matice“ je bil dne 25. septembra t. l. izvoljen g. prof. dr. Fran Ilešič. Čestitamo!

Mestna realka v Idriji šteje letos 275 rednih učencev in 5 eksternistov.

Gimnazijo v Kranju obiskuje letos 323 dijakov, medtemi dva privatista.

Kolera na Ruskem. Doslej je zbolelo na Ruskem na kolero 4512 oseb. Umrlo jih je 2320.

Pripravljalnica na celjski gimnaziji šteje letos — osem učencev.

V Mariboru so slovesno otvorili novo poslopje za moško učiteljsko.

Prisilno cepljenje koz so zahtevali na shodu zdravniških zbornic v Opavi. Tako cepljenje naj bi se uvedlo že prihodnje leto.

Časnikarski kongres v Bordeauxu je sklenil, naj delajo vsi časniki na to, da se odpravi dvoboj in da se žaljena čast brani po razsodiščih. Za časnikarje naj se skuša dognati na teden en dan počitka.

Prihodnje usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in meščanske šole se prično pri c. kr. izpraševalni komisiji v Ljubljani dne 4. novembra 1907. ob 8. uri zjutraj na c. kr. učiteljskišči. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po predpisanem službenem potu pravočasno vložiti tako, da bodo do 26. oktobra v rokah izpraševalne komisije.

„Nekaj o gospodarskih razmerah Št. Vida in njegove okolice“. Tako se imenuje res izborna razprava, ki jo je začel priobčevati v „Gorenjcu“ tovariš Janko Žirovnik. Tako temeljitega in obenem poljudnega gospodarskega članka še nismo čitali.

Na slovenski kmetijski šoli goriški so razpisana sledeča učna mesta: 1. Za mesto ravnatelja v IX. plačilnem razredu (letna plača 3600 kron), ki more preiti v VIII. plačilni razred deželnih uradnikov. 2. Za mesto učitelja-pristava v X. plačilnem razredu (letna plača 2860 kron), ki more preiti v IX. plačilni razred. Kdor namerava prositi za označeni mesti naj predloži svojo pravilno opremljeno prošnjo deželnemu odboru do 20. oktobra t. l.; prosilci morajo z izpričevali o usposobljenosti za kmetijsko poučevanje dokazati, da so znanstveno in strokovno primerno izobraženi. Nadaljna pojasnila se dajejo v uradih deželnega odbora goriškega.

Hitrejša voznja z vlaki. Največja hitrost vlakov v Avstriji je bila doslej 90 km na uro. Sedaj hočejo povišati hitrost na 100 km.

Stalno slovensko gledališče v Trstu. V Trstu je sedaj zagotovljeno stalno slovensko gledališče. Vodi ga g. Ant. Verovšek.

Dopis iz Trsta. Na drugem mestu objavljamo imenovanja slov. učiteljstva v tržaški okolici pričetkom tek. šolsk. leta. Glede pisma, objavljenega v 38. številu tega lista z dne 20. kimavca, smo dobili od okr. šol. nadzornika, naslednja pojasnila: Mestni magistrat razpisuje učiteljska mesta; mesta ital. učiteljev so bila razpisana že tekom minolega šolsk. leta, mesta slov. učiteljev pa tekom prošlih počitnic. Italijanska šolska nadzornika sta dobila v pregled prošnje že pred zvršetkom šolsk. leta, potem sta zamogla prošnje pregledati in izjaviti se o njih, preden sta odšla na dopust. Konkurs za mesta na slov. šolah je bil zatvorjen dne 31. mal. srpana. — Nadzornik je čakal do 22. velikega srpana, na prošnje, ki pa niso hotele priromati z magistrata, čeprav jih je tudi osebno reklamiral. Ta dan pa je odšel nadzornik na 14 dnevni dopust — oba italijanska nadzornika sta

bila že od dne 1. avgusta na dopustu. — Nadzornik je bil tudi med dopustom enkrat v uradu, a učiteljskih prošelj le še ni bilo. Dne 6. septembra nastopi nadzornik zopet poslovanje in najde tudi prošnje, ki so bile poslane od mestn. magistrata dne 28. velikega srpana. Nadzorniku pri najboljši volji ni bilo mogoče pregledati vseh prošelj in izjaviti se o njih med 6. in 12. velikim srpanom; prošelj je bilo 41, opremljenih z mnogimi prilogami. — Na podlagi teh podatkov naj izvolijo gospodje tovariši soditi, kdo je več kriv na zakasnelem imenovanju, ali nadzornik ali mestni magistrat, pri katerem je dopisnik zajel nepopolne informacije, da je v veliko njegovo in magistratovo veselje napadel slov. nadzornika v tov. glasilu. — Bodi istodobno omenjeno, da je bilo v zadnji seji mestn. sveta izvršenih tudi nekoliko imenovanj italijanskih učiteljev, in sicer istih, ki so bila zanje mesta razpisana med počitnicami, dalje, da omenjena zakasnela imenovanja niso povzročila nikomur najmanjše škode, nasproti pa se je izposlovalo dvoje definitivnih imenovanj več, kakor jih je bilo prvotno določenih od mag. asesorja in mag. šolske komisije. — Mestni magistrat početkoma ni imel projek-tiranih vseh imenovanj, ki so se izvršila, temveč komaj dve tretjini, le nadzornikovemu pritisku se je asesor vdal, da je bilo dodanih še nekaj imenovanj; sicer pa nihče ne obžaluje bolj nego nadzornik, da se niso vsa imenovanja izvršila, ki jih je on predlagal, dosegel pa je ravno takrat s svojim vplivom več nego je pričakoval.

Dramatično društvo v Ljubljani je dovolilo udom „Ljubljanskega učiteljskega društva“ za obiskovanje slovenskega gledališč 20% popusta. Dotični kuponi se dobivajo pri tov. Jakobu Dimniku. S temi kuponi bo postregel tovariš Dimnik tudi vsakemu učitelju z dežele, če se zglašijo pri njem.

Roditeljski večer je priredil nadučitelj Mihael Kabaj dne 29. septembra v Begunjah pri Cerknici. Soba je bila napolna polna skrbnih staršev, ki so z velikim zanimanjem sledili predavanju g. nadučitelja, ki je žel za svoj trud obilo pohvale. — Prav tako! P. n. učiteljstvo opozarjamo, da prične takoj z delom med ljudstvom in prireja roditeljske večere!

Ptuj-Maribor. Cenjene tovarišice, dragi tovariši! Dne 30. prosinca t. l. je umrl naš dragi kolega g. A. Golob, nadučitelj pri Sv. Marjeti na Dravskem polju. Mariborski kolegi so izgubili v njem blagega tovariša ter ga prepustili kolegom ptuj-skega okraja, zakaj truplo rajnega počiva na pokopališču v Šentjanžu na Dravskem polju. Soproga in otroci rajnega so mu preskrbeli krasen nagrobni spomenik, ki se bo slovesno blagoslovil v četrtek dne 10. oktobra ob 10. uri predpoldne. — Dragi kolegi in kolegije! Tudi za nas velja rek: „Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!“ Pokažimo, da spoštujemo sami sebe! Pohitimo 10. oktobra v Šentjanž ter povzdignimo po svojih močeh slavje! — Cenjeni tovariši peveci naj se blagovolijo pripraviti na nagrobni „Blagor mu“ in „Nad zvezdami“ ter se naj zaradi sekiric latinske Schweizerjeve maše obrnejo na podpisane. Mirko Lešnik, učitelj v Zavrču.

Zahvala. Povodom smrti mojega nezabnega soproga Vekoslava Strmška, nadučitelja pri Sv. Petru, mi je izplačalo društvo „Jubilejska samopomoč“ podporo po 440 K. — Ko kruta usoda tako neizprosno udari nadvse potrto rodbino, šele tedaj se ceni hitra pomoč. Torej izrekam tem potom najiskrenejšo zahvalo želeč, naj bi se tega blagotvornega društva oklenilo slovensko učiteljstvo v večjem obsegu.

Sv. Peter na Medvedovem selu, dne 29. septembra 1907.
Rozalija Strmšek.

Zahvala. Podpisana izreka s tem društvu „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“ za naglo izplačilo zneska 1430 K povodom nepričakovane smrti svojega soproga najsrčnejšo zahvalo. — Obenem si dovoljuje vsemu učiteljstvu najtopleje priporočati pristop k temu blagotvornemu društvu.

Bruk ob Muri, dne 25. septembra 1907.

Marija Matschek.

Opozarjamo na inserat v današnji številki, s katerim se išče oporo gospodinjstvu v slovenskem trgu na Štajerskem. Dotičnik bi najrajši to službo poveril kaki učiteljski hčeri ali vdovi.

Imenovanja in izpembe v tržaškem učiteljstvu.

Početkom tekočega šolskega leta so imenovani: definitivnim voditeljem Jože Gorkič za Bazovico, Alojz Križan za Škedenj, Vinko Trobec za Trebče, Emil Pakiž za Sv. Križ; definitivnim učiteljem Davorin Furlan za Prosek, Jos. Sorč za Opčine, Ciril Valentič za Škedenj; definitivnim učiteljicam Kristina Gerdol za Katinaro, Milka Logar za Opčine, Jožica Martelanc za Barkovlje; definitivnim podučiteljicam Zmagica Bolé za Sv. Križ, Marica Pešelj za Škedenj, Julka Vodopivec za Barkovlje; definitivno potrjena na svojih mestih sta Mara Gregorič in Hrabroslav Godina, oba v Škedenju; prestavljena je Irma Nöth iz Barkovelj v Rojan.

Mednarodna konferenca proti tuberkulozi na Dunaju je sklenila, da se mora vsak slučaj smrti jetične osebe naznaniti oblasti, takisto vsaka preselitev tuberkuloznih ljudi. Dr. Hermann je zahteval, naj bi se jetičnim in sifilitičnim začasno ali pa za vedno prepovedal zakon.

Ponemčevanje slovenskega šolstva na Štajerskem.

Ta naš članek, priobčen v zadnji številki, je treba nekoliko popolniti. Nikjer se naše šole ne ponemčujejo tako sistematično, tako brezobzirno kakor v mariborskem okraju. Nemški ali nemškutarški mariborski okr. šol. svet hoče počasi vse slovenske šole okužiti z nemčurskim duhom. Posebno pa hoče najti za vsako razpisano nadučiteljsko mesto svojega privrženca. V zadnjem času postanejo nadučitelji le Nemci ali nemškutarji. N. pr.: V Jarenini službuje učitelj mož-poštenjak že 25 let, vesten je in zmogel; a razpisano nadučiteljsko mesto je dobil — drugi, katerega edina zasluga je, da je nemškutar. Pri Sv. Marjeti na Dravskem polju je umrl nadučitelj Golob, nadomestili so ga z znanim Velikonemcem Ahičem. V Hočah je bilo razpisano nadučiteljsko mesto — dolgo, dolgo se je imenovanje odlašalo. In zakaj? Ker jim tovariš Moder, učitelj istotam, ni bil posebno zanesljiv in veren somišljenik. Moral se je še hipno preleviti, izstopiti iz učiteljskega društva ter postati zaprisežen nemškutar. — To so le nekatera dejstva v zadnjem času, našli pa bi lahko mnogo gorostasnih krivic, ki se gode narodnemu učiteljstvu v tem okraju že leta in leta. Ne gleda se na kvalifikacijo, ne vpraša se, ali je prošnjik sposoben za službo; ne posluša se nadzornika, če je učitelj vesten, marljiv, vnet za svoj poklic, natančen, priljubljen in kar je še drugih lepih lastnosti več. — Prvo je — ali je Nемец, ali je nemškutar? Vse drugo je ničev! Ako si nemškutar, dobiš najlepšo, najudgodnejšo službo, četudi si morda med kolegi največja ničla, podlež in brezvestnež. Mislite, da to morda ne miče med našimi vrstami? Le vsega spoštovanja vredni, krepki značaji se branjajo prelestni izkušnjavi; podleže in slabiče pa vrže val časa kmalu v — nemški krog, kjer je moč, kjer je boljša karijera! — Kaj mari okr. šol. svetu zato, kak uspeh imajo potem njihovi nameščeni podrepniki na svojih šolah, še ljubše mu je, čim manj se otroci nauče, saj tem neumnejše ostane naše ljudstvo, tem dalje bo trajala njihova moč, tem dalje bodo gospodovali nad nami. — Kličejo se poslanci na pomoč! Kdo nam naj pomaga? Kdo se poteguje za nas? Morda Pišek?! Kaj še! — Na eni strani nas zasledujejo Nemci, na drugi strani nas psuje „Slovenski Gospodar“ ter nam odteguje še isto zaupanje, ki smo si ga z neumornim in koristnim delovanjem pridobili pri našem kmetiškem ljudstvu. — Res prijetno je dandanes učiteljevati, oziroma biti učitelj, vnet za blagor naroda! Zato pa se baha brez-značajnost, deluje protekcija in cvete korupcija.

Iz seje c. kr. okrajnega šolskega sveta za goriško okolico dne 26. septembra 1907. Uradna naznanila se vzelo v znanje. Odloži se obravnava pritožb proti štirim gg. učiteljem, ker so potrebna nekatera pojasnila. Dovolji se nadučitelju tritjedenski dopust in dvema denarna podpora. Rešitev prošelj za petletnine se odloži do končne rešitve utoka (sedaj pri upravnem sodišču). Potovalno učiteljico ž. r. d. gđe. B. S. se odveže od poučevanja ž. r. d. v Bukavici, ne da se ji zniža sedanja plača. S priporočilom se odstopi pomnoženemu šolskemu svetu prošnja za ustanovitev enorazrednice v Orehvljah. Isto za razširjenje enorazrednice v dvorazrednico v Gorenjem polju. Dovolji se razne podpore in likvidirajo računi. Rešijo se prošnje za šolske olajšave.

Popravek. V članku „Ponemčevanje slov. šolstva na Štajerskem“ je pisano, da je za Hajdino predlagan „Nemec, neki g. Andre — je najsposobnejši učitelj in najpoštenjši človek...“ mora pa biti „... g. Andre — če je najsposobnejši učitelj in najpoštenjši človek — ne sodi za nadučitelja na Hajdino, ker ni usposobljen za slovenščino...“ — V istem članku na strani 438. je tiskano, da je vadniškim učiteljem v Mariboru imenovan neki nemški Kočevar **dr. Herbst**, a ta gosp. **ni doktor**, temveč le navaden učitelj.

Razgled po šolskem svetu.

— **Ženski študij na Francoskem.** Glasom statističnih podatkov študira na Francoskem 2264 žensk; in sicer je 85 juristk, 454 medicink, 1088 filozofk, 55 lekarničark in 305 drugih slušateljic praktičnih ved.

— **Prenapolnjena ruska vseučilišča.** Letos niso sprejeli na petrograjskem vseučilišču 10.496 dijakov iz razloga, ker je vseučilišče prenapolnjeno. Tako je tudi na drugih ruskih vseučiliščih.

— **Na Ciril-Methodovi šentjakovski šoli v Trstu** so morali zaradi pomanjkanja prostora odsloviti — 300 otrok! — „**D e č i P r a p o r**“ izjavlja v imenu tržaške soc. demokracije, da so se izrekli tržaški soc. demokratiški poslanci za poddržavljenje te šole, ko so bili zaradi tega poklicani k Becku. List je mnenja, da se to gotovo zgodi.

— **Italijansko vseučiliško vprašanje.** Tirolski italijanski dijaki so imeli shod v Tridentu. Na shodu je govoril tudi poslanec **C o n c i**, ki je dejal, da za Italijane ni neobhodno potrebno, da bi vseučilišče v Trstu; ampak bi se za sedaj lahko zadovoljili z italijansko pravno fakulteto v Tridentu.

Z gospodarskega polja.

— **Potrjena izvolitev.** Cesar je potrdil izvolitev deželnega glavarja **Otona pl. D e t e l e** za predsednika kranjske kmetijske družbe.

— **Trtno uš** so uradno konstatirali v červinjanskem okraju.

— **Državna subvencija.** Mlekarna na Vrhniki je dobila od vlade 10.000 K subvencije.

— **Piva** so zvarili lani na Kranjskem okroglo 268.000 hl. Izpili so lani v Ljubljani 30.000 hl piva in 20.000 hl vina.

— **Produkcija alkohola v Italiji.** Leta 1906. je znašala produkcija alkohola v Italiji 2.511.293 hektolitrov, za 18.823 hl manj od prejšnjega leta, ali s poviškom 321.193 hl povprečno v zadnjem desetletju.

— **Vseslovenski trgovski shod** namerava sklicati trgovsko društvo „**Merkur**“ na dan 20. okt. t. l. v Ljubljano.

— **Suhe češplje iz Avstro-Ogrske v Belgijo.** Po statističnem izveščju leta 1906. je bilo izvoženih iz Avstro-Ogrske v Belgijo 190.000 kg suhih češpelj nasproti 142.030 kg v letu 1905.

— **Zemljiško razdolževanje na Slovenskem s konverzijo denarnih dolgov.** Načelstvo „Centralne posojilnice slovenske“ v Krškem nam piše: Zemljišča in druge nepremičnine v Avstriji so preobložene z dolgovi, ki so znašali še nedavno okroglo 11.000.000.000 kron (t. j. enajst milijard). V naših slovenskih pokrajinah so bili in so še ti dolgovi ogromni, na pr. Štajerska jih ima okroglo 700.000.000 K (700 milijonov kron), Koroška skoro 200 milijonov kron in Kranjska ne dosti manj, tako da pride na pr. na Štajerskem na vsak kvadratni meter zemlje povprek 3 h dolga, na Koroškem in Kranjskem pa 2 h. Res se zemljiško-vknjiženi dolgovi tudi vračajo, ali vendar presegajo na novo intabulirani dolgovi vsako leto izbrisane ali plačane terjatve. Tako se je n. pr. leta 1904., iz katere dobe so se priobčile v tej zadevi zadnji statistični izkazi, v Avstriji vknjižilo 1120 milijonov kron, izknjižilo le 720 milijonov kron, to je za 400 milijonov kron so dobila zemljišča več bremen, in sicer na Štajerskem 14 milijonov, na Koroškem 5, na Kranjskem 4, v Trstu 7, na Goriškem 3 in v Istri 5 milijonov kron več. Četudi so ta zemljiška obremenjenja jako visoka, vendar so ta števila v resnici nekoliko

manjša, ker se vsako zemljiško-vknjiženo breme ne izknjiži takoj, ko je bilo deloma ali popolnoma plačano, zlasti se pri amortizacijskem vračevanju izknjiži ves dolg šele po preteku dolgih let, čeravno je velik del bil veliko prej poravnani. Upati je, da hipotečno zadolževanje ne bo v bodoče raslo, zlasti na denarnem zadolževanju te vrste. Dolgovi se bodo sicer delali v bodoče; vendar se bo ljudstvo zaradi vedno večjega števila posojilnic rajši posluževalo osebnega kredita, ki je cenejši in pri posojilnicah običajnejši. Ker pa raste v poslednjem času na nepričakovan način vrednost zemljišč, zato se bodo tudi, v bodoče na hipoteke na vedno večje in večje vsote posojevale. Morebiti se bo sedanji običaj, po katerem se že 30-kratna vsota posodi na katastralni čisti donesek, še prekosil in se bo sčasoma znabiti 40-krat tako velika vsota posojevala. (Zdaj sicer še ne, ker v Evropi ni veliko denarja in še ta je drag). Vkljub temu moramo odsvetovati, da ljudstvo z denarnim izposojilom preveč svoja zemljišča obremeni. N. pr. l. 1904. se je na Štajerskem na zemljišče in hiše intabuliralo 35 milijonov kron, na Koroškem 9, na Kranjskem 8, v Trstu 11, na Goriškem 5, v Istri 7 $\frac{1}{2}$ milijonov kron. Kar pride na ta način* dolgov v zemljiške knjige, to je vselej združeno z velikimi stroški. — Stroški za intabulacije so namreč veliki, ker stanejo kolki mnogo in ker notarji in odvjetniki, ki običajno vknjiženje izvršujejo, po svojih tarifnih dokaj računajo. — Enaki stroški zadevajo dolžnika tudi takrat, kadar dolgove izpravlja in odstranjuje iz zemljiških knjig. Najhujše pa tlačijo visoke obresti. Navadno se sicer jemljejo pri hipotečnih posojilih nižje obresti kakor pri osebnem kreditu; vendar so tudi pri intabulacijah v Avstriji previsoke obresti, posebno v Galiciji in Bukovini, kjer so se še l. 1904. vknjižile 6—7%, 7—8%, 8—10% in 10—12% obresti. In še celo v slovenskih pokrajinah so bile previsoke obresti. Na pr. na Štajerskem so se omenjeno leto v 81 slučajih vknjižile 6—12% obresti, na Koroškem pa le v 7 slučajih, na Kranjskem v 105 in na Primorskem** v 380 slučajih. Koliko je bilo taki slučajev v prejšnjih letih, o tem nimamo podatkov, gotovo pa vsako prejšnje leto veliko več, ker je bil v letih pred 1904 dražji denar, ki ga je bilo pa v l. 1904. in 1905. in do najnovejšega časa dosti po nizkih cenah v svetovnem pometu. Visoke obresti pa težijo dolžnika, kakor teži težak kamen, ki si ga človek naprti na rame. Zato se trudijo dolžniki, da plačajo prejkoprej visokoobrestne dolgove. Ako jim pa to ni mogoče, si pa prizadevajo, dobiti posojilo za nižje obrestovanje. Ta manipulacija se zove konverzija (prenašanje) dolgov in se izplača, ako niso s tem preveliki stroški združeni in ne preveč pisarij in zavlačanja. V tej zadevi smo dobili namesto prejšnjih postav, ki so bile v slednjih točkah res neukretne, nov zakon z dne 22. febr. 1907, št. 49 drž. zakonika. Po tem zakonu ni nič več treba kakor po prejšnjih zakonih za vsak posamni slučaj prositi finančne direkcije oproščenja od predpisanih dokaj visokih pristojbin za intabulacijo prenesenih hipotečnih dolgov. Vsak denarni zavod ima pravico, da se intabulira za vsoto, s katero je on plačal že vknjiženi dolg, na isto mesto, na katerem je bil dolg, ki je zdaj plačan. Toda pogoj je ta, da se mora posoditi denar le za pokritje starega dolga in to najmanj za dobo 6 let. Drugi pogoj je v tem, da se da ali novo posojilo na najmanj za $\frac{1}{4}$ % nižje obrestovanje ali na amortizacijo, t. j. da se z vsakoletnimi (poluletnimi) obrestmi odplača tudi nekaj kapitala, tako da se dolg od strani upnika ne more odpovedati, ako le dolžnik redno obresti in letna odplačila in (anuitete) poravnava. Za taka prenašanja zemljiških dolgov so po novem zakonu silno majhni stroški in znašaje le 6—7 K (za kolke), ako se pisarije nič ne računijo, in to tudi tedaj, če je dolg, ki se konvertira še tako visok. — Naj korist konvertiranja pojasnimo s sledečimi zgledi: I. primer. Kmet izroči sinu (prvorojencu) kmetijo, ki je vredna 10.000 K. Toda on ima še 5 otrok, ki so še vsi nedoletni, a postanejo po preteku 10 let polnoletni. Te otroke, za katere je hotel oče tudi skrbeti, pa intabulira on po 1000 K, skupaj torej za 5000 K in obresti po 5 $\frac{1}{2}$ % na kmetijo, ki jo je izročil najstarejšemu sinu. Ta bi moral šteti recimo čez dve leti 1000, čez štiri leta pa spet 1000 K in tako dalje, torej čez deset let vseh 5000 K. Kaj

* Dolgovi in bremena pridejo v zemljiške knjige tudi zaradi neplačanih kupnin, zaradi zapuščin, po raznih pogodbah, itd.

** V Istri so še posebno visoke obresti.

mu je storiti, ko že naprej vidi, da po preteku teh let ne bo mogel 5000 K prigrisposodariti? Ali hoče za vsakega dediča posebej na posodo prositi? Če vzame na osebni kredit, so visoke obresti; če da vsakih 1000 K posebej intabulirati, so vselej visoki stroški. V tem slučaju gre k denarnemu zavodu, ki posoduje tudi na hipoteke, in veli ondi, da bi se vseh 5000 K konvertiralo. Denarni zavod mu to rad ustreže in mu prihrani, ako se posluži zakona z dne 22./2. 1907, veliko stroškov. V imenu mladoletnih dedičev da nadvarstvena oblast (okrajna sodnija) odstopno pismo za vseh 5000 K, kar stane v kolkih le 1 K. Mladi kmetič pa da poverjeno (za poverjenje kolek 72 h) izjavo (kolek 1 K), da bo teh 5000 K porabil edino le za poplačilo dedičev, ki so za toliko intabulirani. Prošnja, ki se sestavi, da pride ta konverzija (prenašanje 5000 K od dedičev na denarni zavod), v zemljiške knjige, se kolkuje s 3 K. Tedaj znašajo stroški za kolke le 5 K 72 h. Odpadejo namreč pri tej konverziji kolki za vpisnino v gruntne knjige; ti kolki so namreč za visoke vsote jako veliki, tukaj bi znašali 31 K 25 h. Proti tem malim stroškom (5 K 72 h) dobi posojilo 5000 K, ki jih izroči okrajnemu sodišču, ki jih daje (po 1000 K) po vrsti dedičem, kakor hitro ti postanejo polnoletni. — II. primer. Posesnik A je dolžan pri posojilnici B 10.000 K proti 6 % obrestovanju. Posojilnica C zahteva samo 5 1/2 % obresti, zato se prestavi A k posojilnici C. S tem je A izpremenil svoj vknjiženi dolg glede višine obresti, ki so se znižale za 1/2 %. — III. primer. Posesnik A je dolžan pri posojilnici B 10.000 K, ki jih mora vrniti proti trimesečni odpovedi. Pri posojilnici C pa posojujejo denar proti enakim obrestim na vknjižbo tako, da se vsako leto (pol leta) razen obresti odplačuje tudi nekaj na račun glavnice. Odpovedati pa ta posojilnica dolga tako dolgo ne sme, dokler plačuje dolžnik redno obresti z anuiteto (odplačilo) vred. — S konverzijo dolgov se lahko pečajo vse posojilnice. Svetovati je pa le onim zavodom, ki so na sedežu sodišča, kateri imajo za to sposobne uradnike ali odbornike, ali tistim, ki jim stoje na strani notarji, odvetniki ali izvežbani notarski ali odvetniški uradniki. — V Krškem se bo s konverzijo dolgov (za vse slovenske pokrajine) pečala „Centralna posojilnica slovenska“, * registrirana zadruga z neomejeno zavezo. Ona je v ta namen zaradi zakona z dne 22./2. 1907., ki je dal k temu povod, svoja pravila razširila v tem obziru, da bo ne samo posojilnice in zadruge, ampak tudi osebe v svoj kolobar sprejemala, da bo tudi od fizičnih oseb hranilne vloge dobivala in tudi fizičnim osebam posojevala, in sicer na menice, na navadne zadolžnice, na zadolžnice z vknjižbo, zlasti pa na zadolžnice potom konverzije z amortizacijo ali brez amortizacije. — Normalna obrestna mera za hranilne vloge je zdaj 4 1/2 % za večje vsote in za daljšo dobo po dogovoru tudi več. Obrestna mera za posojila se bo ravnala po razmerah časa in denarne cene, oziroma po zadolžnem dokumentu, ki ga bo dolžnik zavodu izročil. Obrestna mera pa zazdaj ne bo presegala pri osebni kreditu 6 %, pri hipotečno dobro zavarovalnem kreditu pa ne 5 1/2 %. — Nadaljna razjasnila in odgovore na vsakovrstna vprašanja daje rado- voljno načelstvo.

Raznoterosti.

× **Ogromen spomenik na Kremlu.** „Novoje Vremja“ javlja, da zgradijo v Kremlu pred Nikolskimi vrati, kjer je bil ubit veliki knez Sergij Aleksandrovič, ogromen spomenik iz finskega granita. Spomenik bo imel obliko piramide ter bo sestojal iz treh velikih kamenitih delov. Na spomeniku bo bronast križ in ploča z napisom.

× **Ogromno gledališče.** Glavno in največje mesto Združenih držav Severne Amerike dobi v kratkem gledališče, ki bo po svoji veličini edino na svetu in ki bo odgovarjalo ogromnosti novojorskega mesta. Gledališče bo gradila New-Theatre-Company in ta zgradba bo imela sedem nadstropij. Stala bo 1.700.000 dolarjev, to je 8.500.000 kron. Vseh sedem nadstropij bo zgrajeno iz finega svetlega kamena v slogu renesance. Nad temi sedmimi nadstropji bo še 11 drugih nadstropij. Razen lož, od katerih jih bo 46 pripadalo utemeljiteljem, bo še 2500

* Marsikatera posojilnica se s konverzijo ne bo pečala, četudi jo utegne stranka za to prositi; v tem slučaju naj izvoli dotična posojilnica opozoriti stranko na naš denarni zavod.

sedežev. Za kočije bosta dva uhoda, za obiskovalce bodo na razpolago lifti. Na strehi zgradbe bo zimski vrt s palmami.

× **Stoletnica parnikov.** Dne 17. avgusta t. l. so obhajali mornarji in z njimi zaeno ves ostali svet stoletnico parobrodov po Nevojrčanu Robertu Fultonu. Pred sto leti je prvi parnik na svetu Clermont, ki ga je izdelal Fulton, plul po reki Hudson. V proslavo tega izrednega praznika so vse ladje v luki bile okrašene z zastavami in točno ob eni uri popoldne so vsi parniki v luki praznik pozdravili z žvižganjem.

× **Kako visoko morejo stanovati ljudje.** V Evropi sta hospica St. Gotharda in St. Bernarda najvišji človeški bivališči. Hospic Sv. Bernarda je 2470 m nad morjem. Najvišja stalna človeška bivališča so v Aziji na tibetanskih planotah. Tam so se ljudje naselili do 4580 m visoko, a pastirji imajo svoje koče celo v visokosti 5030 m. Zrak je v tej višini že tako tanek, da se glas le težko širi in da je govorjenje v daljavo sploh nemogoče.

Listnica uredništva.

V ljubljansko predmestje: Porabimo prihodnjič. — Na Gorenjsko: Pride danes teden. — Na Štajersko: Danes smo porabili le malo, ker ni prostora. Ostalo pride. — Učitelj-vojak: O prvi priliki.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1523.

Kranjsko.

143 1

Na v tri razrede razširjeni ljudski šoli na Suhorju se razpisuje učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom predlagajo semkaj do 25. oktobra 1907.

Prosilci, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju dne 28. septembra 1907.

Oporo gospodinji

sprejmeta takoj v nekem štajerskem slovenskem trgu zakonska učitelj in učiteljica. Skrbeti bo imela za odsotnosti staršev za 3 otročičke ter tudi nadzorovala posla in gospodarstvo.

Kje, pove iz prijaznosti uredništvo „Učit. Tov.“ 141 2—1

Poskusite
in priporočite
≡ izdelke ≡

Vydrove tovarne hranil

v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

(19) 27

Ivan Jax in sin

Ljubljana,

Dunajska cesta št. 17.

(23) 12—9

Velika zaloga

dvokoles, šivalnih in
pisalnih strojev.

Ceniki zastoj in poštne prosto.

Panorama kosmorama

Dvorski trg števil. 3 (pod „Narodno kavarno“).

Od 6. oktobra do vštetelega 13. oktobra 1907: 138 2

Krasna serija. **Grško.** Krasna serija.

Dva učenca

s primerno naobrazbo sprejme v trgovino s knjigami, papirjem in šolskimi potrebščinami 130 3-3

ANTON UMEK v Brežicah in Krškem.

Vsem onim, ki ljubijo žlahtno kapljico in dobro kuhinjo z vedno svežimi raznovrstnimi jedili priporoča svojo na novo urejeno (4) 12-9

restavrancija

kakor tudi moderno opremljeni in ceneni

hotel „Južni kolodvor“

nasproti kolodvoru

A. Seidel,
restavrater.

Pri nakupu oblačilnega blaga naj se ozira na narodno trgovino (2) 12-8

ČEŠNIK & MILAVEC

LJUBLJANA o (pri Češniku) Lingarjeve ulice

Velika zaloga sukna in kamgarna za moške obleke. Najnovejše vrste modnega volnenega, svilnatega in perilnega blaga za dame.

Velika izbira preprog, zaves, odevj itd.

Cene nizke in strogo solidna postrežba.

P. n. učiteljstvu dam pri nakupu 5% odbitka za učiteljski konvikt.

Pokojninski zakon

za učiteljstvo na Kranjskem

z dne 30. julija 1900

izvod po 20 h, s poštnino 3 h več prodaja 131 3-3

Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Filip Fajdiga

Ljubljana,

Sv. Petra cesta števil. 19

priporoča 136 14-2

častitemu učiteljstvu svojo

veliko zalogo

pohištva v vseh slogih.

Izdeluje tudi po naročilu.

Delo solidno in trpežno.

* * * Cene nizke. * * *

Hočete kupiti ceno in dobro pravobarveno blago?

Mána Jirsová, soproga učiteljeva

imejteljica tkalnice v Novém Hrádku nad Metnjo, Češko prodaja kanefase, sefir, damast, platno, oxford, krizete, barhet, brisače, žepne rute, prte, serviete itd. 112 13-6

Naročite in prepričali se bode, da Vas Slovanka bratski postreže.

Svoji k svojim!

Vzorci franko.

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju, Rotovška ulica 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo itd. — Knjige v vseh velikostih, črtane, z eno ali dvema kolonama, v papir, platno, gradl ali polusnje vezane.

Odjemalne knjižice po raznih cenah. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete, učiteljstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitninske zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

== Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank. ==

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli, citre, kitare in tamburice. — Štambilje, pečatniki, vignete (Siegelmarken) za urade in privatnike izvršuje se v najkrajšem času. — Dopisnice, umetne, pokrajinske in s cveticami od najpriprostejše do najfinejše. — Albumi za slike, dopisnice in poezije. — Zavitke za urade v vseh velikostih.

Ceniki za tiskovine in pisarniške potrebščine so brezplačno na razpolago. — Trgovci in preprodajalci imajo izjemne cene. — Priznano dobro blago. — Solidna in točna postrežba. 140 52-1

VERONIKA KENDA

v Ljubljani

na Dunajski cesti števil. 20

(118) 52-5

priporoča p. n. krajnim šolskim svetom, šolskim vodstvom in učiteljstvu svojo veliko
zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbirko peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov.

Glavna zaloga Jos. Petričevih zvezkov.

Postrežba točna in solidna.

„Učiteljska tiskarna“

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4 × Ljubljana × Gradišče št. 4

priporoča slav. krajnim šolskim svetom, šolskim vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine

iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastonj.

Postrežba točna.

Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna po zmernih cenah v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela ter jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.

Izvrševanje tiskovin v enobarvnem in večbarvnem tisku.

Tiskanje muzikalij in časopisov.

(5) 12-11

Litografija.

Telefon št. 118.

Poštna hranilnica št. 76.307.

Neobhodno potrebno

za vsako šolo, vsakega učitelja in učiteljske knjižnice:

Stenski zemljevidi in učila v slovenskem jeziku. Bauer C. F. **Vojvodstvo Kranjsko** (v slov.-nemški izdaji). Cena na platno razpeto v mapi 16 K, s palicama 18 K. Haardt-Rutar-Orožen, **Avstro-ogrška monarh.** Na platno razpeto K 13—, s palicami K 15—.

Haardt-Orožen, **Evropa.** Na platno razpeto K 15—, s palicama K 17—.

Haardt-Orožen, **Polut.** Na platno 18 K, s palicami 20 K. Haardt-Orožen, **Palestina.** Na platno 16 K, s palicami 18 K.

Zemeljsko oblo. Cena v zaboju od K 1.40 do K 32—.

Stenski abecednik k abecedniku v stari Razinger-Zumrovi izdaji, na 13 tablic napet K 12.10, na 25 tab. K 18.10.

Svetopisemske slike v 32 koloriranih podobah K 24—.

Levec Janez, **Lepopisne vaje.** Navodilo za pisanje brez lineature. K 2—.

Maier Anton, **Učne slike iz domoznanstva.** (Podrobni učni načrt za III. šol. leto) K 1.40.

— **Učne slike iz nazornega nauka** za I. in II. razred. Drugi natis. K 2.50.

— **Učne slike iz zemljepisja.** „Vojvodina Kranjska“. K 2—.

— **Učne slike iz prirodoslovja** za III., IV. in V. razred. (Podrobni učni načrt.) K 2.50.

— **Učne slike iz zemljepisja.** „Avstrija“. (Podrobni učni načrt.) K 1.50.

Majcen Gabr., **Metodika zemljepisnega pouka v ljudski šoli,** razkazana na svojem razvoju. K 2—.

Stiasny L., **Zbirka učnih slik.** I. zvezek 70 vin., II. zvezek K 1—, III. zvezek K 1.50.

Pedagoški letopis, IV. zv. K 3—, V. K 2.50, VI. K 3.

Učne slike k ljudskoškolskim berilom, II. del 2. snopič: Učne slike k berilom v Schreinerjevi-Hubadovi čitanki za obče ljudske šole, izdaja v štirih delih, II. del, in v Josinovem-Ganglovem drugem berilu. K 2.40.

Apich J., **Zgodovinska učna snov za ljudske šole,** 4. snopič. (Realna knjižnica I. del) K 2.20.

Učne slike k ljudskoškolskim berilom, II. del, 3. snopič: Učne slike k berilom v Schreinerjevi-Hubadovi čitanki za obče ljudske šole, izdaja v štirih delih, II. del, in v Josinovem-Ganglovem drugem berilu. K 2—.

Majcen Gabriel: **Nazorni nauk za prvo šolsko leto,** 1. snopič. (Pomnožene knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk I. del.) K 2—.

Apich J. in Potočnik dr. M.: **Zgodovinska učna snov za ljudske šole,** 5. snopič. (Bralna knjižnica I. del.) K 2.20.

Bezjak dr. J.: **Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli,** 1. snopič. (Didaktika. [Obče in posebno ukoslovje.] I. del.) K 2.20.

Družovič Hinko: **Posebno ukoslovje petja v ljudski šoli.** (Didaktika, II. del.) K 2.50.

Majcen Gabriel: **Nazorni nauk za prvo šolsko leto,** 2. snopič. (Konec I. dela.) Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. (I. del.) K 2—.

Potočnik dr. Makož: **Zgodovinska učna snov za ljudske šole,** 6. snopič. (Konec.) (Realna knjižnica I. del.) K 2—.

Stupar Fr.: **O prvinah in spojinah.** Osnovni nauki, iz kemije itd. K 1.50

Javen telovadni nastop za ljudske šole višje stopnje ali meščanske šole. Sestavil in ilustroval J. Kren. Poslovenil J. Bajzelj. Cena K —60

Zaloga vseh slovenskih knjig in muzikalij, bodisi kateregakoli založništva. — Sklad nemških, francoskih, angleških, italijanskih, ruskih itd. knjig in muzikalij. — Biblioteke: Reclam, Hendel (Bibl. der Gesamtliterat), Engelhorn, Meyers Volksbücher, Universalbibliothek für die Jugend itd. — Muzikalije: Edition Peters, Universal Edit. Kollektion Breitkopf & Härtel, Kollektion Litolf, Edition Steingraber, Edition Urbanek, Praha. Abonenti se sprejemajo na znanstvene, ilustrovane in moderne liste itd. — Vedno v zalogi knjigarne:

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg
v Ljubljani. 135 4—2

Modna trgovina Pavel Magdič, Ljubljana, Prešernove ulice št. 7

Gospod! Berite novice, ker so za Vas važne in koristne!
Razpošiljam po pošttem povzetju
za 12 K 50 vin.

krasno, dobro in moderno opravo

katera obstoji iz sledečih predmetov:
Fina bela ali barvasta srajca št. . . . ?
Dobre spodnje hlače. Lepa spalna srajca.
1 ovratnik po želji. Krasna kravata.
1 par trpečnih nogavic. Močna brisalka.
Lavstne naramnice. 3 dobre žepne rute.
Vse v skatli lepo aranžirano.
Razpošiljam z obratno pošto. Ako bi kaj ne ugajalo, vrnem denar nazaj,

Srajce za gospode in dečke, spodnje hlače, ovratniki, zapestnice, naprsniki in žepne rute.
Pravo Jagrovo normalno perilo, trikot-srajce, jopice in hlače.
Mrežaste in potne jopice, srajce, čepice in sport-pasovi.
Nogavice, naramnice, odeje in blazine za potovanje.
Kravate, gumbi za mansete.
Za lovce: telovniki, nogavice, rokavice, dokolenice.
Ogrevalec za kolena, meče, prsi, hrbet, trebuh in glavo.
Nahrbtniki, ovratniki, robci.
Narodni trakovi in zastave, narodne čepice, torbice in drugi domači narodni izdelki itd.

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge iz kavčuka.
Sukance za šivanje, pletenje in vezenje.
Gumbi in različne igle.
Različne podloge in potrebščine za krojače in šivilje.
Idrijske čipke, vezene čipke in vložki.
Pajčolani za neveste, mirtovi vencji.
Damsko perilo, spodnja krila, predpasniki in kopalne obleke.
Modre in potrebščine za modrece.
Glace-rokavice in rokavice za uniformirance, pletene, letne in zimске rokavice.
Kopalno perilo, dišave, milo in ustna voda.
Krtace za obleko, glavo in zobe.

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenčice.
Čipkasto blago, pajčolani, čipkasti ovratniki, čipke, vložki, svilnate vezanine.
Jabots, Fichus, damski ovratniki in kravate.
Svilnati in baržunasti trakovi.
Posamentarija, porte in žnore, rezice, kre-pince in žnore za tapetnike.
Krepi in flori za žalovanje.
Zlate in srebrne rezice, čipke in žnore.
Šerpe
iz svile, čipk in volne.
Nogavice za dame, dekleta in otroke.
Jopice, hlačke, otročje perilo in odeje za vozičke.

Žirovnikove „Narodne pesmi za šolsko mladino“

(96) 23—9 se dobe edino v

„Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani.

Izvod stane 20 h, s poštnino 3 h več.

Vse šolske potrebščine

priporoča 139 2

trgovina s papirjem in galanterijskim blagom

I. TONI, Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 31.

ANTON ŠARC Ljubljana Sv. Petra cesta 8

Špecialna trgovina za opreme nevest. Moško, žensko, otroško in perilo za novorojence se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telesno in posteljno perilo, namizni prti, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, šifon, širting, kreton, batist itd. itd. 119 52—4

Najnovejše modele za perilo radi pokažemo na ogled.

Strogo solidno blago. Švicarske vezenine. Nizke stalne cene.

Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica, Kolodvorske ulice št. 8.

Angleško skladišče oblek

Ljubljana, Glavni trg 5.

Največja zaloga in izbira oblek za gospode in dečke, športnih oblek, površnikov, dežnih plaščev in zimskih sukenj.

Obleke in površniki, kakor tudi damski kostumi se izdelujejo po meri in najnovejšem kroju.

Na zahtevanje se pošilja na izbiro tudi brez povzetja.

V zalogi so vedno najmodernejše damske obleke.

Jako nizke cene. O. Bernatovič.

142 52—1

Ustanovljeno 1842.

Električna sila.

Telefon 154.

BRATA EBERL

(8) 52—39 tovarna oljnatih barv, laka in firneža

v Ljubljani, Miklošičeve ulice števil. 6

nasproti hotela „Union“

priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi njiju priznana najboljši, črni, medli

lak za šolske table.

G. ČADEŽ

Mestni trg št. 14

(poleg stare g. Urbančeve trgovine)

priporoča v veliki izberi

klobuke, cilindre in čepice;

tudi raznovrstno (1) 52—39

moško perilo, kravate itd.

po zmernih cenah.

Za gg. učitelje 10% popusta!

Ustanovljeno leta 1832.

Lak za šolske table

črn in medel,

olje proti prahu

priznano najboljšo

prodaja (18) 50—37

ADOLF HAUPTMANN

prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka in steklarskega kleja

v Ljubljani.

Ilustrovani ceniki zastoj in poštnine prosto.